

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ
ANABİLİM DALI

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE İNTERNET BAĞIMLILIĞI İLE
PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN DEĞERLERDİRİLMESİ

CHEMENGUL BAYLYYEVA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Müge SEVAL

ZONGULDAK

2019

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ
ANABİLİMDALI

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE İNTERNET BAĞIMLILIĞI İLE
PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN DEĞERLERDİRİLMESİ

CHEMENGUL BAYLYYEVA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Müge SEVAL

ZONGULDAK

2019

TEZ KABUL ve ONAY:

“LİSE ÖĞRENCİLERİNDE İNTERNET BAĞIMLILIĞI İLE PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ” başlıklı bu çalışma jürimiz tarafından değerlendirilerek, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Dr. Öğr. Üyesi Müge SEVAL

Üye: Doç. Dr. Tülay KUZLU AYYILDIZ

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Rabiye GÜNEY

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tarih: 03.07.2019

Prof. Dr. Veysel Haktan ÖZAÇMAK
Sağlık Bilimleri Entstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Tez çalışmam boyunca beni yönlendiren, bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, bana yol gösteren, sabırlı ve anlayışlı tutumuyla motive eden, bilgi birikimiyle bana destek veren ve yoluma ışık tutan tez danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Müge SEVAL'e ve Dr. Öğr. Üyesi Aysel TOPAN'a ve bilimsel katkıları ile desteğini esirgemeyen kıymetli ve değerli hocalarım Doç. Dr. Tülay KUZLU AYYILDIZ'a, Doç. Dr. Meltem KÜRTÜNCÜ'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversite Sağlık Bilimleri Enstitüsü çalışanlarına çalışmalarım esnasında bana destek olan sevgili arkadaşlarıma, Öğr. Gör. Musa ÖZSAVRAN'a ve Araş. Gör. AYLİN KURT'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Özellikle istatistiksel değerlendirme esnasında destek sağlayan İstatistik ve yöneylem uzmanı merhum Ceyda AFACAN'a teşekkür ederim nur içinde yatsın. Çalışmayı yürüttüğüm Bayrampaşa Tuna Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Bakırköy 70. Yıl Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, idari kadrosu, öğretmenlerine ve öğrencilerine, tüm hayatım boyunca ve eğitimim süresince benden desteklerini ve yardımlarını esirgemeyen sevgili annem, çocuklarım ve kardeşlerime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Chemengul BAYLYYEVA
2019, ZONGULDAK

ÖZET

Chemengul BAYLYYEVA. Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı İle Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak, 2019.

Bu araştırma; farklı sosyo-ekonomik yapıdaki iki ilçedeki sağlık ile ilgili lisede okuyan öğrencilerin internet bağımlılığı ile problemlı internet kullanımı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma İstanbul İli Milli Eğitim Müdürlüğüne bağılı iki lisede Aralık 2016-Aralık 2017 arasında yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini 25 lise'nin 20697 öğrenci oluşturmuştur. Bu liselerden sosyo-ekonomik yüksek olanlar bir torbaya, sosyo-ekonomik düzeyi düşük olanlar bir torbaya koyulmuş, her bir torbada birer tane lise ismi çekilerekten öğrenciler örnekleme alınmıştır. Seçilen iki lisede eğitime devam eden toplam 1877 öğrenim gören öğrenci örneklem kapsamına alınmıştır. Bu öğrencilerden araştırmaya gönüllü katılmaya kabul eden 1459 öğrenci, veri toplama formu uygulanmıştır.

Veriler Kişisel Bilgi Formu, Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu ve Problemlı İnternet Kullanım Ölçeğı (PİKÖ) Formu kullanılmıştır. Araştırma'ya katılan öğrencilerin 16 olup bu değer katılanların %32.5'i oluşturmaktadır. Katılımcıların %74.3'nün kız olduğı, %93.9'nun akıllı telefona sahip olduğı, en çok internete bağılandıkları yerin %90.1'i evinde bağılandığını, %69.8'inin her gün interneti kullandığı, %53.4'ünün interneti sohbet etmek amacıyla kullandığı belirlenmiştir. Ayrıca Young İnternet Bağımlılığı ölçeğı toplam puan ortalamasının 27.92 ± 10.30 olduğı ve internete bağımlı oldukları, problemlı internet kullanımı ölçeğı toplam puanı ortalamasının 122.82 ± 26.60 olduğı ve öğrencilerin problemlı bir şekilde internet kullandıkları saptanmıştır. İnternete ulaşma ve kullanma imkânlarının kontrol altına alınması; belirli sınırlamaların getirilmesi; internet bağımlılığının zararları konusunda özellikle öğretmen, veli ve öğrencilerin bilinçlenmesi için eğitim çalışmalarının yapılması gerektiğı önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Lise öğrencileri, internet bağımlılığı, problemlı internet kullanımı.

ABSTRACT

Chemengul Baylyyeva. The Evaluation of the Relationship Between Internet Addiction and Problematic Internet Use in High School Students, Zonguldak Bulent University, Institute of Health Sciences, Department of Pediatrics Nursing, Master's Degree Program, Master's Thesis, Zonguldak, 2019.

This research; in two districts of different socio-economic structure is to evaluate the relationship between internet addiction and problematic internet usage of high school students. The research was conducted between December 2016 and December 2017 in two high schools affiliated to the Directorate of National Education of Istanbul. The population of the study consisted of 20697 students from 25 high schools. The students with high socioeconomic status were put into a bag and the ones with low socioeconomic level were put into a bag and one high school name was drawn in each bag and the students were sampled. A total of 1877 students studying in two selected high schools were included in the sample. 1459 students who accepted to participate in the study voluntarily participated in the data collection form.

Data Personal Information Form, Young Internet Addiction Test Short Form and Problematic Internet Usage Scale (PSQI) Form were used. The average age of the students participating in the research is 16 and this value constitutes %32.5 of the participants. It was determined that %74.3 of the participants were girls, %93.9 had smart phones, %90.1 of the places where they connected to the internet were connected at home, %69.8 used the internet every day, %53.4 used the internet for chatting. In addition, it was found that the average score of Young Internet Addiction scale was 27.92 ± 10.30 and they were dependent on the internet, the average score of the problematic internet use scale was 122.82 ± 26.60 and the students were using the internet problematically. Control of access and use of internet; introducing certain limitations; It is suggested that education studies should be carried out especially in order to raise awareness of teachers, parents and students about the damages of internet addiction.

Keywords: High school students, Internet addiction, Problematic internet usage.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZ KABUL VE ONAY:.....	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLO LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR	x
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Ergenliğin Tanımı	3
2.1.1. Ergenlik dönemi.....	3
2.2.1.1. Ergenlik döneminin gelişimsel özellikleri	5
2.2. İnternet Tanımı ve Tarihçesi	8
2.2.1. İnternet bağımlılığı	11
2.2.1.1. İnternet bağımlılığı tanı ölçütleri	12
2.2.2. İnternet bağımlılığının nedenleri	14
2.2.3. İnternet bağımlılığının eşlik ettiği sorunlar	14
2.3. Problemlı İnternet Kullanımı	15
2.4. Ergenlik İnternet Bağımlılığı ve Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki İlişki	19
3. GEREÇ VE YÖNTEM	23
3.1. Araştırmanın Amacı ve Tipi.....	23
3.2. Araştırmanın Hipotezi	23
3.3. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri.....	23
3.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	23
3.5. Veri Toplama Araçları.....	24
3.5.1. Kişisel Bilgi Formu.....	24
3.5.2. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu.....	24
3.5.3. Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği (PIKÖ) Formu.....	25
3.6. Veri Toplama Formlarının Uygulanması	26
3.6. Verilerin Değerlendirilmesi.....	27
3.7. Araştırmanın Sınırlılığı	27
3.8. Araştırmanın Etik Boyutu	27

4. BULGULAR.....	28
5. TARTIŞMA	53
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	60
7. KAYNAKLAR	63
11. EKLER.....	78
Ek 1: Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu.....	78
Ek 2: Kişisel Bilgi Formu.....	79
Ek 3: Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği	81
Ek 4: Young İnternet Bağımlılığı Testi - Kısa Formu (YİBT-KF).....	83
Ek 5: Kurum İzni.....	84
Ek 6: Etik Kurul İzni	85
12. ÖZGEÇMİŞ	86

TABLO LİSTESİ

<u>Tablo</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Alt Boyut Puanları	26
Tablo 2. Öğrencilerin Kişisel Özelliklerinin Dağılımlı.....	28
Tablo 3. Öğrencilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanım Durumunun Dağılımlı	29
Tablo 4. Öğrencilerin Sahip Olduğu Teknolojik Cihazların Dağılımlı.....	30
Tablo 5. Öğrencilerin İnternete En Çok Bağlandığı Ortama Göre Dağılımlı	30
Tablo 6. Öğrencilerin İnternetKullanım Sıklığı Dağılımlı.....	30
Tablo 7. Öğrencilerin İnternet Kullanım Amacı Dağılımlı.....	31
Tablo 8. Öğrenciler İçin İnternetin Anlamı Dağılımlı	31
Tablo 9. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği ile Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Genel ve Alt Grup Puan Ortamaları.....	32
Tablo 10. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği ile Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Korelasyon Analizi (n=1459)	32
Tablo 11. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Dağılımlı (n=1459).....	35
Tablo 12. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Dağılımlı (n=1459)	36
Tablo 13. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Dağılımlı (n=1459)	37
Tablo 14. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılımlı (n=1459)	38
Tablo 15. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Puanlarının Gelir Düzeyine Göre Dağılımlı(n=1459)	39
Tablo 16. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Puanlarının Ailedeki Toplam Birey Sayısına Göre Dağılımlı (n=1459)	40
Tablo 17. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Ve Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Puanlarının Günlük İnternet Kullanım Süresine Göre Dağılımlı (n=1459)	43
Tablo 18. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Puanlarının En Çok İnternet Kullanılan Zaman Dilimine Göre Dağılımlı (n=1459)	47

Tablo 19. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Problemlİ İnternet Kullanımı
Ölçeği Puanlarının İnternet Kullanım Süresine Göre Dağılımı (n=1459) 50

Tablo 20. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Problemlİ İnternet Kullanımı
Ölçeği Puanlarının Ortalamaların Cinsiyete Göre Dağılımı (n=1459)..... 51

KISALTMALAR

- GPIK** : Genel Patolojik İnternet Kullanımı
IN : Kendi Aralarında Bağlantılı Ağlar-(Interconnected Networks)
İTÜ : İstanbul Teknik Üniversitesi
ÖPIK : Özgül Patolojik İnternet Kullanımı
TCP/IP : İnternet İletişim Kuralları Dizisi-(Transmission Control Protocol/Internet Protocol)
TUIK : Türkiye İstatistik Kurumu

1. GİRİŞ

İnternet, birçok bilgisayar sistemini İnternet İletişim Kuralları Dizisi (TCP/IP) protokolü ile bilgiye kolay, ucuz, hızlı ve güvenli ulaşmayı sağlayan dünya çapında yaygın bir iletişim ağıdır. Sohbet etmek, oyun oynamak, müzik dinlemek, araştırma yapmak ödev yapmak, ders çalışmak ve sosyal iletişim kurmak gibi amaçlarla çocukluk dönemi de dahil her yaş grubunda yaygın olarak kullanılan teknolojik bir araçtır (1).

Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK) 2011 verilerine göre; bilgisayar ve internet kullanım oranının en yüksek olduğu yaş grubu %65.8 ile 16-24 yaş grubudur ve bu yaş grubunda ergenlerin %90'ının interneti düzenli olarak kullandıkları belirlenmiştir (2). Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması (2015) verilerine göre; 16-74 yaş grubundaki bireylerin sırasıyla internet kullanım oranı %54.8 ve %55.9'dur. Sadece ergenlik dönemindeki gençlere ait olmasa da internet kullanım amaçları dikkate alındığında, internet kullanan bireylerin %80.9'u sosyal medya üzerinde profil oluşturma, mesaj gönderme veya fotoğraf vb. içerik paylaşırken, bunu %70.2 ile online haber, gazete ya da dergi okuma, %66.3 ile sağlıkla ilgili bilgi arama, %62.1 ile kendi oluşturduğu metin, görüntü, fotoğraf, video, müzik vb. içerikleri herhangi bir web sitesine paylaşmak üzere yükleme, %59.4 ile mal ve hizmetler hakkında bilgi arama takip etmiştir (3).

Bu oranlar internetin bilinçsiz kullanımından kaynaklanan bazı sorun ve tehlikeleri de beraberinde getirmektedir ki, ergenlerde kullanımı süresi ve amacına yönelik yapılan araştırmalar konunun önemini bize açıkça yansıtmaktadır (4).

İnternet kullanım süreleri ve görüştüğü kişiler ile ilgili araştırmalara baktığımızda; Berson ve Berson (2003), siber güvenlikle ilgili çalışmasında özellikle 12-18 yaş arasındaki genç kızların %74'ünün zamanının büyük bir kısmını sanal sohbet odalarında ya da e-posta ile mesajlaşarak geçirdikleri (5), Chisho (2006)'nun, 8-18 yaş arasındaki çocuk ve ergenlerin günün ortalama sekiz saatinde bilgi ve iletişim cihazlarını kullandıklarını (6), Kelleci ve arkadaşlarının (2009), lise öğrencisi kızların %70.2'sinin, erkeklerin ise %60.2'sinin günde bir-iki saat internet kullandıklarını (7), Chang ve arkadaşlarının ergenlerin %74'ünün yabancı biri ile iletişim kurduğunu saptamıştır (8).

İnternet kullanım amacına yönelik araştırmalara baktığımızda; Carson ve arkadaşlarının (2015)'de yaptığı çalışmada, erkek çocuklukların %25'inin kimlik bilgilerini paylaştığı, %21'inin porno siteleri ziyaret ettiği, %7.5'nin nefret içerikli siteleri izlediği (9), ergenlerin bilgisayar ve interneti oyun oynama, müzik dinleme, yazı yazma, ders çalışma gibi amaçlarla kullandıkları sonucuna varılmıştır. Madell ve Muncer (2004), İngiliz ortaokul çocuklarının internet kullanımındaki cinsiyet farklılıkları üzerine yaptıkları çalışmada, erkek ergenlerindaha çok müzik, oyun, pornografi, spor, politika ve bilim sitelerini; kız ergenlerin sanal sohbet, alışveriş, müzik ve dersler ile ilgili siteleri kullandıkları belirlenmiştir (10).

Kontrolsüz internet kullanımının çocuk sağlığını olumsuz etkilediği alan yazında görülmektedir. Musluve Bolışık (2009), çalışmasına göre uzun süreli kontrolsüz internet kullanımı, ergenin fiziksel açıdan iskelet problemleri ve obezite, göz problemleri ve baş ve boyun ağrıları ile karşı karşıya kalmasına neden olduğunu saptanmıştır (11). Harman ve arkadaşları (2005) yaygın internet kullanan ve bilgisayar oyunları ile zamanını geçiren çocukların sosyal gelişimlerinin önemli ölçüde gerilediğini, bu çocukların öz güvenlerinin düşük, sosyal kaygı düzeylerinin ve saldırganlık davranışlarının yüksek olduğu belirlenmiştir (12). Colwell ve Payne (2000) çalışmasında, sık bilgisayar oyunu oynayan ergenlerin özgüven düzeylerinin düştüğünü belirlenmiştir (13). Anderson ve Bushman (2001) çalışmasında, bilgisayar oyunlarının çocuk ve ergenlerde saldırganlığa neden olduğu ve ergenlerde şiddet eğiliminin oluşmasında oynanan oyunun türünün, oyun oynama sıklığı ve süresinin etkili olduğu ifade etmiştir (14).

Ergenlik dönemi yetişkinlerin otoritesi altına girmeyi red etmesi ve çevresel uyaranların fazlalığı nedeniyle risklerin arttığı bir dönemdir. Teknolojinin gelişimi bilinçsiz ve kontrolsüz internet kullanımı ergenin sağlığını olumsuz etkileyen risklerin en başta gelenlerinden biri olmuştur. Bu çerçevede araştırmada; farklı sosyo-ekonomik yapıdaki lise öğrencisi ergenlerin internet kullanım durumu ile problemli internet kullanımı durumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Ergenliğin Tanımı

Türkçe’de ergen olarak geçen Latince’de ise adolescere kelimesinden türeyen, adölesan kelimesinin “olgun olmaya başlamak” anlamına geldiği ifade edilmektedir (15). Türkçe’de ergen kelimesi ise ermek kökünden gelmekte ve “döl” anlamından verimli, üretici döneme giren, “çocukluk çağını geçen” anlamına geldiği belirtilmektedir (16). Ergenlik dönemi biyolojik, fiziksel, psikolojik, bilişsel, sosyal, fizyolojik olgunlaşmayı da içeren birçok değişim, büyüme ve gelişimin olduğu bir dönemdir (17).

2.1.1. Ergenlik dönemi

Ergenlik 11-18 yaş dönemini kapsayan çocuğun biyolojik ve duygusal değişimleri ile başlayan, cinsel ve psiko-sosyal olgunluğa doğru gelişmesi ile devam eden ve sosyal üretkenlik kazandığı bir çocukluk dönemidir (18).

Kızlarda ve erkeklerde farklı işleyen bu süreç kızlarda biyolojik, psikolojik, zihinsel, duygusal, kişilik olarak daha erken ve gürültülü olabilmektedir. İlerleyen yaşlarda erkek çocuklarda meydana gelen değişimler kızların önüne geçmektedir (19, 20). Kişinin ergenlik dönemini sağlıklı bir şekilde atlatması ve ergenlik döneminde bunu başarması gereken gelişim görevleri vardır. Bunlar;

- Cinsel rolünün ve davranışlarının kabul edilmesi,
- Duyguların farkına varma ve bağımsız kararlar verebilme,
- Sağlıklı ve işbirlikçi ebeveyn ve akran ilişkileri kurabilme,
- Meslek seçimi için ön hazırlıkları yapabilme ve uygun mesleği seçebilme,
- Belik saygısını koruyarak benlik kavramını oturtabilme
- Toplum normlarına uyan bir değer sistemi ve bireysel ahlak görüşü benimseyebilme,
- Toplumsal sorumluluklarını bilme, duyarlı ve farkında olma
- Sorumluluklarını yerine getirebilme olarak sıralanabilir (21).

Ergenliğin bir sonraki aşamasının yetişkinlik olduğu düşünülürken, sağlıklı geçirilen bir ergenlik dönemi sağlıklı bir yetişkinliğin öncülü konumundadır. Kuramcı Stanley Hall; ergenliğin doğasını oluşturan asi, tutkulu ve isyancı özellikleri tanımlamak için Türkçe karşılığı “fırtına ve stres” olan kelimeleri kullanmıştır(22). Psikanalitik Kuram’ın babası Sigmund Freud ise çocukluk döneminde ebeveynler ve çevre ile yaşanan, çözülemeyen ve bilinç altına atılan çatışmaların, olumsuz duyguların ve dürtülerin ergenlik döneminde tekrar bilinç yüzeyine çıktığını ve duygusal patlamalara neden olduğunu belirtmektedir (23). Duygusal patlamalar ergenler için baş edemedikleri duyguların üstesinden gelmek için kullandıkları bir başa çıkma yöntemidir (24). Psikososyal Kuram’ın mimarı Eric Erickson’a göre ergenlik sadece cinsellikten ibaret değildir. Hormonal değişimlere bağlı cinsel dürtülerde farklılaşma döneminin sadece bir boyutunu oluştururken, asıl öne çıkan durum ergenin benlik kavramını oluşturma çabası içerisinde kimlik karmaşasından kaçınarak kendine özgü bir öz kavramı oluşturma çabasıdır (25,26). Sosyal Öğrenme Kuramcısı Albert Bandura’ya göre ise ergenler sosyal öğrenmeleri model alarak yetişkinliğe doğru ilerlerler. Ergen önünde gözlemlediği ebeveyn ve arkadaş modellerini zihninde sentezleyerek zihinsel olgunluğa ulaşır. Zihinsel olgunluğun düzeyi ergenin toplum normlarına uygun olumlu ya da olumsuz davranışlar göstermesine neden olan bir yapıdadır. Her öğrenme sancılıdır ama ergenlik döneminde birbiri ile koordinasyon içerisinde çalışmaya beden, akıl ve ruh dengesi içerisinde öğrenme ve doğru rol modeli bulma daha sancılıdır (26). Doğru rol modelden kasıt ergenin hata yapmasını engelleyen değil, hata yapmaması için yol gösterici ve danışmanlık yapan kişidir. Yanlış arkadaşların ergeni hata yapmaya yönlendirmesinin engellenebilmesi için kendi yaş grubunda, öz kültürüne sahip çıkan ve sosyal farkındalığı yüksek arkadaş çevresine yönlendirmek önemlidir (27). Kendinden büyük arkadaşların istenmeyen ve riske sokabilecek davranışları yönlendirmesi kaçınılmaz bir sonuçtur. Ebeveynin aşırı otoriter ya da gevşek bir tutum sergilemesi de ergenin yürüdüğü yolda sürekli tökezleyerek travmatize olmasına neden olmaktadır. Sosyal ve kültürel bazda aile içinde huzuru ve mutluluğu bulamayan ergen nefes almak içindışı dünyaya yönelir ki, işte o zaman kendini kurtaranı iten risklere birer birer kolunu kaptırmaya başlamaktadır (28).

2.2.1.1. Ergenlik döneminin gelişimsel özellikleri

Ergenlerde gelişim, bedensel gelişimden kişilik gelişimine kadar genel bir yelpazeye sahiptir (29).

Fiziksel ve cinsel gelişim

Ergenlik dönemi sonuna kadar devam eden fiziksel gelişme büyüme ve olgunlaşma ile hızlanarak devam eder. Gelişimin hızlı olması, iç salgı bezlerinin ve hormonlarının ne kadar hızla salgılanıp salgılanmadığıyla ilişkili olduğu belirtilmektedir (30). Kızlar ergenlik dönemine erkeklerden önce girmektedir. Ancak ergenliğin ilerleyen yıllarında erkeklerin gelişimi kızların gelişimine yetişmektedir (31). Kızlarda 10-11 yaşlarında başlayan değişimler erkeklerde 12-13 yaşlarına kadar sarkabilmektedir. Beslenme, uyku ve fiziksel aktiviteler ergenin beden sağlığını doğrudan etkileyen bileşenlerdir (32).

Büyüyen boy ve artan kilo ile birlikte, cinsiyet bezlerinin olgunlaşması değişen hormon yapısı ile ergen cinsel dürtü ve duygularla karşı karşıya gelmektedir. İki aşamada gerçekleşen değişimlerde, birincil cinsel gelişmeler; erkeklerde sperm üretilmeye başlanması kızlarda ise ilk cinsel gelişme, adet kanamasının olduğu dönem olduğu ifade edilmektedir (33). İkincil cinsel gelişmeler ise fiziksel gelişimde de ifade edildiği gibi her iki cinsiyette de kıllanmaların görülmesi, erkeklerde kasla birlikte omuzlarının gelişmesi ve sesin kalınlaşması, kızların kalçalarının ve göğüslerinin büyümesi gibi durumlar ortaya çıkmaktadır. Cinsel gelişim erkeklerde testislerin büyümesi, koltuk altlarında ve genital bölgelerde de kıllanmaların görülmesi, kızlarda ise koltuk altında ve genital bölgede tüylenmelerin başlaması, meme uçlarının tomurcuklanması ile kendini göstermektedir (33).

Duygusal gelişim

Ergenin duyguları hormonların değişen yapısından dolayı ambivalan özellik göstermekte ve değişmektedir. Az önce kahkahalarla gülen bir ergen, beş dakika sonra hıçkırarak ağlayabilmektedir. Günlük hayatında karşılaştığı her türlü zorlanmaya karşı tepkisel yaklaşabilmektedir. Duygu ve düşüncelerini çok fazla paylaşmayan ergenlerde içe kapanma sıklıkla görülür. Çünkü ergen bu dönemde yaşadığı duygulardan dolayı eleştirilmekten, kınanmaktan, duygularıyla alay edilmesinden korkmaktadır (34).

Ergenin duygusal ve sosyal gelişiminde arkadaşlık ilişkileri ergene iyi bir öğrenme ortamı sunabileceği gibi ergen bireyi yanlış yönlendirip, onun davranışlarını olumsuz yönde de etkileyebilmektedir. Ergenin olumlu yönde davranış kazandıran arkadaş grubunun olması, okul başarısını olumlu etkiler ve bireye doğru kararlar alması konusunda da yardımcı olduğu ifade edilmektedir (35). Ergenin doğru kararlar alması ve bu kararlarında başarıya ulaşması, onun kendine olan güvenini arttırarak, geleceğe ilişkin umutlu duygular beslemesini sağlayabilir. Bunun tam tersinin olması durumunda ise bireyin geleceğe bakışı karamsarlaşır, mutsuz ve umutsuz olup, kendisine olan özgüvenini düşük bir birey olarak toplumda yaşamasına neden olabilir (36).

Zihinsel gelişim

Ergenlik dönemindeki zihinsel gelişim süreçleri; Fiziksel gelişim özellikleri ve fizyolojik gelişmeye bağlı olmaktadır. Örneğin, ergenlik dönemine yaşlılarına ve hem cinslerine göre daha erken giren kızların zihinsel gelişimleri daha önde olmaktadır. Ergenlik döneminde beyin gelişimi hücrelerin büyümesiyle devam eder ve hücrelerin büyümesiyle ve sinapsların artmasıyla düşünme kabiliyeti de gelişir. Buna bağlı olarak da ergenin fiziksel, düşünme, duygusal ve sosyal gelişmelerdeki karar verme yetisi daha da güçlenmektedir (37). Zihinsel gelişimin tam olarak sağlıklı bir şekilde meydana gelmesi için sosyal çevrenin destekleyici katkısı da çok önemlidir. Ergen yeni kavramlarla karşılaşırken bireyin kalıtımsal olarak hangi düzeyde olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir. Kalıtımsal özellik bilindiği zaman bireyin hızına ve seviyesine uygun öğretimsel yöntemin uygulanması, bilişsel gelişimine olumlu katkı sağlamaktadır (38). Ergenler zihinsel süreçlerini ne kadar etkin bir şekilde kullanırsa, zihinsel gelişimi de o derece etkili olabilir. Ergenler bu dönemde esnek düşünme becerisine sahip olabilirler. Esnek düşünme biçimiyle ergenlerin tahmin gücü, yordama gücü gelişir, dolaylı anlatımları anlayabilirler. Ergenlerin bilişsel gelişimi açısından mümkün olduğu kadar çok yeni kavramlarla karşılaşmaları, düşünce güçlerini zorlayan etkinliklere maruz kalmaları, onların zihinsel gelişimini olumlu yönde etkileyebilir (39).

Kişilik ve kimlik gelişimi

Ergenlik döneminde kişilik gelişimi önemli gelişimsel özelliklerinden biridir. Ergenin kimlik ve kişilik gelişimini etkileyen etmenlerden birisi bireyin benlik algısıdır. Birey kendine “Ben kimim?” sorusunu sorarak kendine ilişkin benlik algısını oluşturmaya çalışmaktadır. Benlik algısının bireyin gelişimsel özellikleri, çevresi ve kendini algılayış biçimiyle ilişkili olduğu belirtilmektedir (40). Ergenin kişiliğini oluşturan hem benlik algısında hem de mizaç ve huyun biçimlenmesinde kalıtımın yanı sıra yaşadığı aile, sosyal çevre, kendisine rol model aldığı kişilerin özellikleri de kişilik ve kimlik gelişimine etki etmektedir (41).

Ergenlik döneminde gelişimde diğer alanlarda olduğu gibi kişilik ve kimlik gelişiminde de ergen bir dizi değişiklikler geçirmektedir. Bu değişiklikler ergenin fiziksel ve bilişsel gelişimleri ile çevresinin de dikkate alınması ile sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilir. Ergen başkalarının gözünden nasıl görüldüğünü, kendini nasıl hissettiğini, kendisi ile ilgili ne düşünüldüğünü devamlı olarak sorgulayarak kendine özgü bir kişilik oluşturmaya çalışmaktadır. Ergenin bu dönemde düşünceleri, duyguları da sık sık değişebilmektedir. Bu nedenle ergen bu değişikliklere ayak uydurmakta zorlanabilmekte, stres ve kaygıya kapılabilmektedir. Bu durum ergenin çevresiyle olan ilişkisini olumsuz etkileyebilmektedir. Ergenlik döneminde ailenin aşırı otoriter tutumu, kendi yaşamıyla ilgili karar almasına izin vermemesi, ergenin kendini kısıtlanmış hissetmesine, ailesine karşı asi ve agresif davranışların artmasına neden olabilmektedir (42). Ergenin, kişilik gelişimini sağlıklı, sorunsuz ve sıkıntısız bir şekilde tamamlaması için kendini tüm yönleriyle tanıması gerektiği ifade edilmektedir. Ergenin vücudundaki gelişmeleri kabul etmesi ergenin kendisine olan güvenini artırabilir ve olumlu benlik algısı kazanmasını sağlayabilir. Çünkü ergenin kendi özelliklerini tanımadan denediği her yol, ergenin başarısız olmasına ve bundan dolayı da ergenin kendine olan güveninin olumsuz etkilenmesine ve sağlıksız bir kişilik kazanmasına neden olabilmektedir. Kendilerini kabul eden, olumlu kimlik geliştiren ergenler de ruhsal açıdan diğerlerine göre daha sağlıklı olmaktadır (43).

Ergenin içinde bulunduğu bunalımlı, karmaşık dönemde ailesinden ve yakın çevresinden alacağı manevi destek, kendine olan güvenini artırır ve başarılı sağlıklı bir kişilik kazanmasını sağlar. Başarılı bir kişilik kazanmış olan ergen, ne istediğini bilen, yapabileceği şeylerin farkında olan ergen birey olarak gelişmektedir. Bu özelliklerinin farkında olan ergen de geleceğe ilişkin vereceği kararlarda sağlıklı adımlar atmasına ve başarılı olma olasılığının da yükselmesine neden olmaktadır

(44). Bu dönemi sağlıklı bir şekilde geçiremeyen ergen bireylerin sağlıklı bir kişilik kazanımından söz edilemez. Ailesi tarafından kendisine aşırı korumacı davranılan, hayatında olumlu örnekler olmayan, kendi üzerindeki etkiyi kaybetmiş olan ergenlerde kimlik karmaşası yaşanır (45). Erikson pek çok gencin kimlik bunalımını yaşayabileceğini ifade etmiştir. Dolayısıyla ergenlik dönemindeki bireye, aile ne kadar destek olursa ergenliğin getirdiği değişikliklere de birey o kadar kolayca ayak uydurabilir, sağlıklı bir kişilik ve kimlik kazanabilir. Başarılı bir kimlik gelişimi de ergenin hem iş hem de sosyal hayatında başarılı olmasını sağlayabilir (46).

Ergenlerin bu gelişim döneminde ihtiyaç duyduğu bilgileri elde edebileceği ilk kaynağın aile ve arkadaş çevresi olduğu söylenebilir. Ayrıca ergenin bilgi elde edebileceği kaynaklar bunlarla sınırlı değildir. Ergen yazılı kaynaklara ulaşarak da bilgi elde etmeye çalışmaktadırlar (47). Dolayısıyla yazılı kaynaklara kütüphaneler'den ya da internet ortamından ulaşma olanağı bulunmaktadır. Günümüzde internet kullanımının yaygınlaşması ve gelişmesi ile birlikte ergenlerin kütüphanelere gitmek yerine internet ortamındaki elektronik kaynaklardan yararlandığı ifade edilebilir. Ayrıca ergenler interneti elektronik kaynaklar dışında da çok çeşitli amaçlar için kullanmaktadır. Dolayısıyla bu bölümde ergenler ve ergenlerin internet kullanımı konusunda bilgi verilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir (48).

2.2. İnternet Tanımı ve Tarihçesi

Çağımızın en hızlı büyüyen ve yaygınlaşan medyası internet, hem bilişim hem de iletişim alanındaki etkileriyle insanlık tarihi açısından yeni bir dönüm noktasıdır. İnternet, günümüz teknolojisinin iletişim alanında ulaştığı son noktayı temsil eden bir kavramdır (49). Sosyal etkileşimde, yükselen etkisi ve dünya çapında anlayışıyla yeni bir çığır açmıştır. Nitekim internetin Enformasyon Devrimi olarak isimlendirilmesi sahip olduğu bu büyük dönüştürücü potansiyele işaret etmektedir. İnternet, dünya üzerindeki tüm insanların birbiriyle bağlantı kurabilmesini sağlayan yeni, sosyoekonomik, kültürel ve siyasal boyutları olan “çok yönlü” bir kitle iletişim aracıdır ve ortaya çıktığı günden bu yana küresel anlamda çok hızlı bir gelişimgösterdiği ifade edilmiştir (50). Sürekli ihtiyaca göre geliştirilen her teknoloji ürünü gibi, internet de ilk geliştirildiği andan itibaren sürekli olarak yenilenmiş ve günümüzdeki şeklini aldığı belirtilmektedir (51).

İnternet, İngilizce Interconnected Networks'un kısaltmasıdır. Türkçe'ye "kendi aralarında bağlantılı ağlar", "ağlar arası ağ" veya "uluslararası ağ" olarak çevrilmektedir (52). Genel olarak telefon hatları, uydular gibi özel teknolojiler ile bilgisayarların birbirine bağlanması sonucu ortaya çıkan genel bir iletişim ağıdır. İnterneti dünyanın dört bir yanındaki bilgisayar ağlarının birbirine bağlı olduğu, genişliği dünya çapında, sürekli büyüyen bir iletişim ağı ve üretilecek bilginin dolaşım sistemi şeklinde de tanımlamak mümkündür. Bu açıdan bakıldığında internet, milyonlarca insanın kendi amaçları doğrultusunda ve bilgisayarlar aracılığı ile hem iletişim kurabildiği hem de bilgi alışverişinde bulunabildiği bir sistemdir (53).

Kullanım amacı ve içinde barındırdığı araçların çokluğu nedeniyle internetin birçok tanımı yapılmakta, internetin, birçok bilgisayar sisteminin birbirine bağlı olduğu, dünya çapında yaygın olan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağı olduğu ifade edilmektedir (54). İnternet, en basitinden uluslararası, parçaları tüm dünyaya dağılmış, dinamik canlı büyük bir kütüphanedir. Bunun da ötesinde milyonlarca insanın katıldığı bir iletişim, dayanışma ve paylaşım ortamı olarak ifade edilmektedir (55). Ticari kurumlar, üniversiteler, organizasyonlar ve devlet kurumları bu gelişime ayak uydurarak, kendi adlarına internet siteleri açmaya başlamışlardır. Bu durum interneti eli bilgisayarda fare olarak nitelendirilen "mouse" tutan herkesin kullanabileceği bir kolaylığa ulaştığı ifade edilmektedir (56).

İnternet Türkiye'de ilk olarak, 1987 yılında Ege Üniversitesi çatısı altında kurulan Türkiye Üniversite ve Araştırma Kurumları Ağı ile getirilmiştir. 12 Nisan 1993 yılında Ankara ve Washington arasında kiralık hatla oluşturulan bağlantı çok uzun bir süre, tüm ülkenin tek çıkışı olmuş ve internet tüm Türkiye'de öncelikle akademik ortamlarda yaygınlaşmaya başladığı belirtilmektedir. İnternet daha sonra sırasıyla Bilkent Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) bağlantıları ile yaygınlık kazanmıştır (57).

İnternet kullanıcı sayısında sürekli olarak artış göstermesi, 21. yüzyıl ile birlikte teknolojinin kolay ulaşılabilir hale gelmesi ile kullanıcı yaşının yedi'ye düştüğü belirtilmektedir (58). Teknolojinin ilerlemesiyle her evde bilgisayar bulunan birey sayısı son 10 yıl içinde belirgin bir şekilde artmıştır (59). Dünya Sağlık Örgütü'nün 2015 raporuna göre Dünya nüfusu 7.5 milyar olmakla birlikte şehirleşme oranı %54'tür. 3.82 milyar internet kullanıcı sayısına bakarak dünya nüfusunun yaklaşık olarak yarısının internet erişimi olduğu ifade edilmektedir. 2016 yılında

internet kullanıcı sayısı 2015 yılına kıyasla %10 büyüme ile 354 milyon; aktif sosyal medya kullanıcı sayısı %21 büyüme ile 482 milyona ulaşmıştır (60).

İnternetin en yaygın olarak kullanıldığı kıta %88 oranında Kuzey Amerika'dır. İnternet kullanımının en az olduğu kıtalar ise %33 ile Dünya'nın en kalabalık bölgesi olan Güney Asya ve %29 ile Afrika bölgesi olduğu ifade edilmektedir. Ülkeler arasında internet kullanımı yaygınlığına bakıldığında son sırada Afrika ülkelerinin yer aldığı ve internetin en yaygın kullanıldığı ülke ise %100'e yakın bir oranla Birleşik Arap Emirlikleri'dir. Bunu yakın bir şekilde %93 ile Japonya ve %92 ile Birleşik Krallık takip etmektedir. Türkiye'de ise internet kullanım yaygınlığına bakıldığında %60 gibi bir oranla ortalamanın üstünde olduğu görülmektedir (61, 62).

İnternetin önemi her geçen gün artmaktadır ve toplumun her kesiminde ve her alanında kullanılmaya başlanmıştır (62). Tüm dünyada internet günlük yaşama o denli girmiştir ki artık insanlar internetsiz bir yaşamı düşünmez hale gelmişlerdir. Bu durumun nedeni şüphesiz; bu teknolojinin kendine has esnek, görsel etkileşimli yapısı, sunduğu hizmetler ve bu hizmetlerin kolaylıkla elde edilebilir olmasıdır. Amerika'da yapılan bir araştırmada katılımcıların, internetin yokluğu durumunda, günlük çalışmalarını, planlarını yerine getirememiş, arkadaşları ve dostları ile haberleşememiştir ve sonuçta internetin, insanların günlük yaşamının doğal ve bütünlüyci bir parçası haline geldiği görülmüştür (63).

İnternetin sağlamış olduğu olanaklar çerçevesinde, normal hayatta insanların karşılaştıkları her şeyin sanal ortamda bir kopyasını bulmak her geçen gün biraz daha kolaylaşmakta, bu ise kalıplaşmış toplumsal ilişkiler üzerinde değiştirici etkilerde bulunmaktadır (64). İnternetin getirdiği değişim insan yaşamını bütünüyle etkilemektedir. Bu değişimin etkisi ile bilim, eğitim, sağlık, eğlence, ticaret, kamu yönetimi gibi birçok alanda farklı alışkanlıklar kazanılmakta ve bu yeni ortama adaptasyon süreci devam etmektedir. Bugün internet, hem çok önemli ve vazgeçilmez bir bilgi kaynağı hem de dileyen herkesin denetimsiz bilgi yayınlamasını mümkün kılan bir teknoloji durumundadır (65). İnternetin tahmin edilenden hızlı yaygınlaşması patolojik aşırı kullanıma ve yeni bir bağımlılık türü olarak nitelenebilecek internet bağımlılığına yol açmaya başlamıştır (66).

2.2.1. İnternet bağımlılığı

Bağımlılık kişinin kullandığı bir nesne veya yaptığı bir eylem üzerindeki kontrolünü kaybetmesi ve onsuz bir yaşam sürememeye başlamasıdır. Yani kullanım ve davranışta irade kalkması ve kişi istese de istemese de bağımlı kullanımı veya davranışı sürdürmesidir. Bunun yanında, bu kullanım ve davranış hayatının ciddi bir bölümünü kaplar ve kişi yapmak zorunda olduğu işler ve ilişkiler dışında bütün vaktini ve fiziksel enerjisini büyük oranda bağımlı olduğu madde veya eyleme harcar (67). Alkol ve madde bağımlılığının yanında internetin her alanda yaygın kullanımı nedeniyle ve buna bağlı yanlış internet kullanımından kaynaklı sorunların son yıllarda artmasından dolayı internet bağımlılığı da ortaya çıkmaktadır.

İnternet kullanımındaki artış internet bağımlılığı kavramının da ortaya çıkmasına neden olmuştur. Eşgi'ye (2014) göre internet bağımlılığı kavramını ilk olarak 1995 yılında Goldberg ortaya atmış ancak konu ile ilgili bilimsel tartışmalar Young'la (1996-1997) birlikte başlamıştır. Young "İnternet Bağımlılığı Hastalığı" kavramını gündeme getiren ilk uzmanlardan birisi olup bireylerin internet kullanımı ile psikososyal sağlıkları, ev ve işlerindeki olumsuz sonuçları arasında ilişki olduğunu belirtmiştir (68, 69).

Günüç ve Doğan (2013) internet bağımlılığını; kullanıcının çevrimiçi kullanımı kontrol yeteneğini, ilişkisel, mesleki ve sosyal problemlere sebep olacak derecede etkileyebilen, yeni ve genellikle tanınmamış klinik bir rahatsızlık olarak tanımlamıştır (70). Şahin ve Korkmaz (2011) ise internet bağımlılığı kavramını internetin kontrol dışı ve zararlı kullanımını ifade eden kavram olarak belirtmiştir (71). Ergin, Uzun ve Bozkurt (2013) ise; internet bağımlılığının genel olarak internetin aşırı kullanılması isteğinin önüne geçilememesi, internete bağlı olmadan geçirilen zamanın önemini yitirmesi, yoksun kalındığında aşırı sinirlilik hali ve saldırganlık olması ve kişinin iş, sosyal ve ailevi hayatının giderek bozulması olarak tanımlanabileceğini belirtmişlerdir (72).

Türkoğlu (2013) internet bağımlılığın literatür'de davranışsal ve fiziksel bağımlılık olarak tanımlandığını; davranışsal bağımlılığın madde arayışı içeren aktiviteler ve bununla bağlantılı patolojik kullanım özelliklerinin varlığına ilişkin bulguları, fiziksel bağımlılığın ise genel olarak toleransın ve yoksunluğun varlığını tanımlamak için kullanıldığını ifade etmiş ve internette geçirilen sürenin aşırı artmasıyla birlikte internet bağımlılığı ile ilgili olarak patolojik internet kullanımı,

internet davranış bağımlılığı, problemlerli internet kullanımı gibi kavramların ortaya çıktığını ifade etmiştir (73).

2.2.1.1. İnternet bağımlılığı tanı ölçütleri

İnternetin yoğun bir şekilde kullanımı sosyal alan, eğitim alanı ve psikoloji alanın da sorunlar da ortaya çıkarabilmektedir. İnternete olan bağımlılığın yol açtığı sorunlardan birisi de psikolojik kökenli sorunlardır (74).

İnternet kullanımına karşı gelişen bağımlılık bazı durumlarda psikolojik sorun olmaktan ziyade psikolojik sorunlar yaşıyor olmanın da bir belirtisi olabilir. Kişi yaşamış olduğu psikolojik sorunlar nedeniyle internet kullanmaya yönelebilir ve zamanla internetten vazgeçemeyerek internet kullanmaya karşı bağımlılık geliştirebilir. İnternetteki sosyal sitelere katılmak ve sık sık bu sitelerde neler olduğunu takip etmek, mesajlaşmak, telefonla konuşmak, internette oyun oynamak, arkadaşlık kurmak gibi durumlar kişi için çekici gelmeye başlayabilir ve zamanla internet dünyası kişiyi etkisi altına alabilir (75).

İnternet bağımlısı olan kişilerin genel olarak sergilediği davranışları şu şekilde ifade edilmiştir:

- Zihnin sürekli sosyal medya ile meşgul olması (internette son oturumda yaptıklarını veya bir sonraki oturumda neler olabileceğini düşünmesi gibi),
- Gün içinde iş/okul saatleri de dahil olmak üzere çok yoğun bir şekilde sosyal medyayı kullanması,
- Başlangıçta niyetlendiğinden daha fazla süre sosyal medya ortamında kalması,
- Doyuma ulaşmak için sosyal medya ortamlarında geçirdiği süreyi artırma ihtiyacı duyması,
- Sosyal medya kullanmaya ara verdiğinde kendini yalnız, depresif veya mutsuz hissetmesi,
- Sürekli olarak bir sonraki oturumu iple çekmesi,
- Monitörün başına her oturuşta saatlerce kalmaktan dolayı fiziksel sorunlar yaşaması,
- Sosyal medya uygulamaları ile çok fazla vakit geçirdiği için suçluluk duyma ve büyük bir zevk alma arasında gidip gelmesi,

- Serbest zamanlarını diğer eğlenceli etkinliklere ayırmaktansa sosyal medya platformlarında geçirmesi,
- Sosyal medya uygulamalarını, problemlerinden veya olumsuz duygulardan (çaresizlik, suçluluk, kaygı, depresyon vb.) kaçmak için kullanması,
- Olumsuz yaşantılarını aile ve arkadaşları ile paylaşmadan önce internette paylaşması,
- Sosyal medya platformunda bulunmaktan dolayı, önemli olayları/etkinlikleri kaçırmaması,
- Sosyal medyada geçirilen süre ile ilgili olarak aile üyelerine karşı dürüst olmaması,
- Yemek zamanı geldiği halde, sosyal medya platformundan ayrılamaması, gece yarısı olduğu halde, sosyal medyada vakit geçirmek için uyumaması,
- Sosyal medyada arkadaş ve takipçi edinmeyi, gerçek yaşamda arkadaşlıklar kurmaya tercih etmesikişinin internet bağımlısı olabileceğini göstermektedir (76).

Belirtilen bu ve benzeri davranışlar internet bağımlılığının işareti olabilir. Bu konuda öncelikle kişinin kendisini değerlendirmesi ve bilgisayar başında geçirdiği zamanı hesaplayarak, bu süre içinde nelerle ilgilendiğini ve neleri ihmal ettiğini belirlemesi gerekir (77).

Bilgisayar başında geçirilen sürenin artması beraberinde bazı sağlık sorunlarını da getirmiştir. Örneğin; bilgisayar başında uzun süre hareketsiz kalmak beraberinde bazı fiziksel sorunları da getirebilmektedir. Bu hastalıklar obezite, kalp damar hastalıkları, tansiyon v.b. gibi sağlık sorunları ortaya çıkabilmektedir. Bu konuda Canan (2010) internet bağımlılığının, vakit harcanmasının yanında hayatın birçok ana işlevinde de aksaklıklara yol açarak bazı orta veya hafif düzeyde fiziksel bozukluklara yol açabileceğini ve bunlar arasında, göz kuruması, görmede bulanıklaşma, uyku düzensizliği, yorgunluk ve kas-iskelet ağrıları olabileceğini belirtmiştir (78).

Aşırı internet kullanımı bireyi pek çok alanda etkilediği gibi uyku kalitesi bakımından da etkileyebilmektedir. İnternet ve uyku arasındaki ilişki üzerine yapılan bazı araştırmalar yatmadan önce internet başında geçirilen sürenin kişilerin uyku kalitesini bozduğunu ortaya çıkarmıştır. Bunun sonucunda sabahları yorgun

uyanmak, okul ya da işe gitmek istememek gibi sorunlar yaşanabilmektedir (79). Bu konuda Alaçam ve arkadaşları (2015) internet bağımlılığının madde bağımlılığı gibi belirgin bir fiziksel problem oluşturmaya da olumsuz birçok etkisi görülebileceğini belirterek internet bağımlılarının haftada 40 saatin üzerinde internette kalabileceklerini ve bu yüzden uyku problemleri, sabahları aşırı yorgun uyanma, uykusuzluk nedeniyle işe veya okula geç gitme durumu, çalışma verimliliğinde azalma gibi olumsuzluklara neden olabileceğini ifade etmiş; ayrıca bilgisayar başında hareketsiz kalan kişilerde uzun süre vakit geçirme nedeniyle obezite, bel ve sırt ağrıları, karpal tünel sendromu, vasküler problemler, gözle ilgili sorunlar görülebileceğini ifade ederek internet bağımlılığının ailevi, mesleki, sosyal ve maddi problemler ortaya çıkarabileceğini söylemiştir (75).

2.2.2. İnternet bağımlılığının nedenleri

İnternet bağımlılığında depresif ruh hali, yalnız kalma isteği, sosyal kaygı, mutsuzluk, internette olduğu zamanlarda mutlu olma, eğlenme, güven azlığı, vakit geçirme isteği gibi nedenler kişilerin internete yönelme sebeplerinden bazıları olarak sıralanabilir (80). Kişilerin, günlük yaşamda yaşayamadıkları yarışma, rekabet ve kazanma gibi duyguları, sanal ortamda doyurma olanağı bulmaları, bilgisayar bağımlılığı nedenleri arasında gelebilmektedir. Bireyler internete bu nedenlerden dolayı yönelerek günlük yaşamın stresini attıklarını düşünmekte ancak bunun sonucunda internette kopamama gibi daha büyük sorunlar da ortaya çıkabilmektedir (81).

İnternet bağımlılığı oldukça sık görülmesine rağmen nedeni hakkında hala net bir tanım bulunmamaktadır. Çünkü internet bağımlılığı davranışı üzerinde pek çok faktör etkili olabilmektedir. Ancak internet bağımlılığın nedenleri hakkında bilişsel davranışçı kuram, sosyal beceri eksikliği kuramı, nörobiyolojik kuram, kültürel mekanizmalar kuramı gibi kuramlar görüş bildirmiştir (82).

2.2.3. İnternet bağımlılığının eşlik ettiği sorunlar

İnternet bağımlılığı kişileri pek çok açıdan etkilemektedir. İnternet bağımlılığının eşlik ettiği sorunları genel olarak duygu durum bozuklukları, anksiyete bozuklukları, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu ve diğer

psikiyatrik bozukluklar başlıkları altında toplanabilir. Bu sorunlar şu şekildedir: duygudurum bozuklukları, anksiyete bozuklukları, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, diğer psikiyatrik bozukluklarıdır (82).

2.3. Problemlı İnternet Kullanımı

Problemlı internet kullanımının etyolojisi tam olarak bilinmemekle birlikte oluşumunda psikolojik, nörobiyolojik ve kültürel faktörler rol oynadığı belirtilmektedir (83).

Biyolojik görüş biyolojik ve nörokimyasal değişikliklerin kişide bağımlılık davranışı oluşturabileceğini öne sürmektedir. Örneğin bağımlılık davranışları geliştirmeye eğilimli bir kişide bağımlılık yapan genlerin kombinasyonu ya da bağımlılık davranışlarına katkı veren serotonin ve dopaminin az miktarda olması söz konusu olabilir. Bu yüzden aşırı internet kullanımı fizyolojik durumu değiştirebilir, vücudun homeostazisini etkiler ve öfori duygusu yaratabilir (84).

Kognitif bilişsel teori, bilişsel sürecin davranışa yansımaları sonucunda patolojik internet kullanımının geliştiğini düşünmektedir. Davis patolojik internet kullanımını iki alt grupta sınıflandırmıştır (85);

1. Özgül patolojik internet kullanımı (ÖPİK)

2. Genel patolojik internet kullanımı (GPİK)

Özgül PİK interneti, bağımlılığı bulunan nesneyi elde etmek amacı (pornografi, online kumar, borsa veya alışveriş) ile kullanan kişiler için sınırlı iken, Genel PİK belli bir amaca yönelik olamayan, zaman geçirmeye yönelik kullanım ile sınırlıdır. Aşırı eposta kullanımı, sohbet odalarına (chat) katılma bu son kullanıma örnek olarak verilebilir. Bu modele göre oluşacak psikopatolojiye bir yatkınlık söz konusudur (depresyon, bipolar, sosyal anksiyete veya madde bağımlılığı gibi). İnternet gibi stres verici yeni bir ortamla karşılaşılması ve karşılaşılan ortamda pekiştiricilerin olması yeni bilişsel yapılanmayı oluşturmaktadır. Bireydeki düşük benlik değeri ve kendine negatif bakış açısından bakma, internet ile daha farklı bir gelişim sürecine girmektedir (86).

Bu negatif bakış açısının ve düşük benlik değerinin internet ortamında sohbet (chat) odalarında fantezi rol oynama, yüzleşmeden arkadaşlık yapma ve diğer bağımlılık nesnelere ulaşma ile telâfi edilmesi kişide yeni bilişsel şemaların oluşmasında önemli rol oynamaktadır. Bu arada birey gerçek hayatta yüzleşmesi

gereken problemlerden de uzak kalabilmektedir. Yeni bilişsel yapılanma sürecinde en sık karşılaşılan bilişsel varsayımlar ise “ben sadece internet ortamında iyiyim”, “internet olmadan ben başarısız bir insanım”, “internet bana saygı duyulan tek yer”, “internet benim tek arkadaşım” şeklinde olmaktadır (87).

Psikolojik görüş, klasik koşullanmanın internet bağımlısı insanların davranışlarını değiştirmede, muhafaza etmede ve başlatmada rol oynadığını belirtmektedir. Örneğin: psikolojik uyarılma, bilgisayarı görme, bilgisayarı açma veya internet bilgisini indirmek için bekleme gibi dış ipuçlarını oluşturmak için koşullanabilmektedir. Heyecan, uyarım, zevk alma, ümit, sürpriz gibi iç durumlar arasındaki ilişkiler kullanıcıyı bilgisayar kullanmanın sağladığı duygu ve deneyimlere psikolojik olarak bağımlı hale getirebilmektedir (88).

Sosyal görüş, aşırı internet kullanımına yönelten ailesel, sosyal ve kültürel dinamikler olabileceğini öne sürmüştür. Örneğin; kişi, interneti önce aile içi anlaşmazlıktan kaçmak için kullanabilir fakat daha sonra internet kullanma ihtiyacı, bu problemleri maskeleyen çabası olarak bağımlılık davranışları şeklinde sonuçlanan sosyal, mesleki ve diğer önemli işlevsel alanlarda önemli sıkıntı ve bozulma yaratan bir ihtiyaç haline dönüşmektedir. Sonuç olarak, internet sayısız ihtiyacı karşılamak için bir metot ya da ana kaynak olarak görülebilmektedir. Ayrıca internet kullanan çevrede olmak patolojik internet kullanma potansiyelini de arttırabilir (89).

Patolojik internet kullanımının bir bağımlılık olamayacağını çünkü bağımlılığa sonuçta elde edilen bir ödülün yol açtığı ancak, internet kullanımında asıl olanın ise sosyalizasyon olduğunu belirtilmiştir. Hem sosyalizasyonun hem de internet’in sağladığı yeni bilgi ortamının kişi üzerinde bir çekiciliği olduğunu ancak, zamanla bu çekiciliğin söndüğünü ve bir denge ortamına ulaşıldığını belirtmiştir. Eğer birey için çekicilik ortamı sönmüyor ise patolojik internet kullanımı söz konusu olabilmektedir (90).

İnternet, kullanıcılara kendine güven, modernlik ve destekleyici nitelikte olabilecek bir statü sahipliği duygusu verir. Kullanıcının ciddiye alınmasına ve dinlenmesine olanak sağlar. İnsanlara belli yönlerden gündelik, yüzyüze maskelerinden farklılaşabilen, “iyi gelişmiş” bir maske sergilemelerine olanak verir. İnternetin en temel dikkat çeken özelliği kişinin gizli kalabilmesidir. Online sosyal etkileşim, yüz yüze iletişime göre fazla oranda gizlilik sağlar ve sosyal anlamda risk daha az algılanır (91). Bir internet kullanıcısı çevrimiçi olduğunda farklı kişilikler alabilir. Kullanıcı kendi hakkındaki bilgilerle farklı profiller yaratabilir. Young, bazı

kullanıcıların gerçek yaşamdaki tersi olan, karşılanmayan ihtiyaçları yerini dolduran, baskılanan duygu, özellikleri temsil eden ideal benliğe ait kimlikleri seçtiğini belirtmektedir. İnternet kullanımı, gerçek yaşamdaki sosyal etkileşimlerin yerini aldığı kullanıcılar kötü bir döngüye yakalanabilmekte ve aşırı internet kullanımı ile bireyin yaşadığı psikolojik sıkıntılar birbirini tetikleyerek bu döngüyü sürdürebilmektedir. Bu nedenle yalnızlık ve depresyon gibi olumsuz psikolojik durumlar ile internet kullanımı arasındaki ilişkinin iki yönlü olabileceği belirtilmektedir (92). Kültürel mekanizmalar bilgisayar kullanımının ulaşılabilir olduğu her yerde internet bağımlılığının olabileceğini ileri sürer. Ancak bu görüşe göre bilgisayar ulaşılabilirliği ve internet kullanımı sınırlı olan fakir ülkelerde internet bağımlılığının oluşması olası görünmemektedir. Ayrıca “teknolojik olarak gelişmiş toplum” olmaya çalışmak gibi kültürel faktörler veya işyerinde internet kullanma gerekliliği, kişiye zarar veren bir boyutta internet kullanımını meydana getirebilmektedir (93). Günümüzdebeş tür internet bağımlılığından söz edilmektedir;

Siber seks bağımlılığı: Patolojik internet kullanımıyla ilgili olarak en sık görülen bağımlılık türüdür. Pornografik sitelerin aşırı kullanımı olarak ifade edilmektedir. Bireyin sosyal konumu ne olursa olsun kolaylıkla sorgulanmadan pornografiye ulaşabildiği bir alan olan internet, bu nesneye erişimi kolaylaştırmaktadır (94).

Siber ilişki bağımlılığı: Çevrimiçi (online) sohbetlere, sohbet odalarına çok sık girme olarak tanımlanmaktadır. Uzmanlar tarafından bireylerin internet ortamında takma adlarla kendilerini farklı ad ve kişilikte tanıtmaları ve iletişimi bu şekilde sürdürmeleri, bireylerde kişilik bozukluğu oluşmasında önemli bir risk faktörü olarak belirtilmektedir (95).

Net bağımlılığı: Aşırı çevrimiçi kumar, alışveriş, açık arttırma düşkünlüğü olarak belirtilmektedir (96).

Bilgi bağımlılığı: İnternette durmaksızın veri tabanlarına girme, bilgi toplama olarak ifade edilmektedir. Bu durum bireyin ulaşmayı hedeflediği bilgiden uzaklaşarak, dikkat dağınıklığına ve gereksiz bilgiye ulaşmasına neden olabilmektedir (97).

Bilgisayar oyunu bağımlılığı: Bilgisayar oyunlarına aşırı düşkünlük olarak tanımlanmaktadır. Birden çok kişinin internet üzerinden oynayabildiği oyunlar, herkese açık, ücretsiz üye olarak kolayca ulaşılabilir niteliktedir ve internet bağımlılığı için nesne oluşturmaktadır (98).

Cinsiyete göre internet bağımlılık nesnelere farklılık göstermektedir. Genellikle erkekler interneti bilgi arama, oyunlar ve siberilişki amacıyla kullanırken, kadınlar partnerlerini şikayet etme mekanizması, arkadaşlık, romantizm ve sosyal destek sistemlerini arttırmak için kullanır (99).

İnternet bağımlılığı bozukluğunun belirti ve bulguları;

- Kişinin genel sağlığını ihmal etmesi
- Fiziksel aktivitelerde azalma
- Bilgisayarda daha fazla zaman geçirme isteği
- Aile ve arkadaşları ihmal etme
- Bilgisayarda ne kadar zaman harcadığıyla ilgili olarak başkalarına yalan söyleme
- Kişilerarası ilişkilerini bozacak şekilde sosyalizasyonda genel bir azalma
- Siber hareketler: Psikomotor sallanma ve parmakların tipik hareketleri
- Karpal tunel sendromu, bozuk postür, sırt ağrıları migren tipi baş ağrıları, kötü kişisel hijyen, düzensiz yemek yeme, uyku yoksunluğu (uykusuzluk), gözlerde bozulma ve kuruluk, bağışıklık fonksiyonu, hormon salgılama, kardiyovasküler ve sindirim örüntülerini etkileyen uyku eksikliği
- İnternet ile ilgili hayal ve fanteziler kurma
- Aşırı bilgisayar kullanımının sonucu olarak performansın bozulmasından dolayı işverenle veya okulda problem yaşama
- Ekonomik problemler, borç
- Çevrimiçi olarak aşırı zaman harcama ve bunu yapmayı kompulsif şekilde isteme
- Çevrimiçi olduğunda öfori/coşku
- Davranışı kontrol edememe
- Davranışa dönmeme, durdurmak veya kesmek için tekrarlı girişimler
- Problemin varlığını inkar etme ve sonuçlarına rağmen davranışa devam etme
- Sisteme/internete girilmediğinde depresyon, anksiyete, yoksunluk duyguları (100-102).

İnternet bağımlılığı konusunda yapılan araştırmaların özellikle üzerinde durduğu en önemli nokta internette geçirilen süre olmaktadır. Araştırmalar internete

aşırı bağımlılık geliştirmiş kişilerin bu ortamda süre sınırlaması yapamadıkları ve aşırı sayılabilecek sürelerde internette kaldıkları gerçeğine işaret etmektedir (103).

Ortalama bir kullanıcı iş amaçlı kullanım dışında yaklaşık haftada 2.5-5 saat internete bağlı kalırken problemlili internet kullanımında bu süre 8-40 saat arasında değişmektedir. İnternetin sağlıksız veya kötüye kullanımı önemli bir sorun olarak toplumsal yaşamda yer almaya başlamıştır. İnternet bağımlılığı/problemlili internet kullanımı, sosyal problemlere yol açması bakımından diğer madde bağımlılıkları kadar risk taşıyan ve gelecekte üzerinde daha fazla durulması mecburi hale gelecek bir problem olma yolunda ilerlemektedir (104). Türkiye’de sanayileşmenin getirdiği kentleşme ve kırsal bölgelerden kentlere göçün artması gibi nedenlerle toplumun temel değer yargılarının az veya çok değişmeye başladığı bilinmektedir. Bu durumun geleneksel toplumun oto-kontrol mekanizmalarının zayıflamasına ve bireylerin sosyal yalnızlık, yabancılaşma ve kimliksizlik gibi karmaşık süreçlere sürüklenmesine etkileri olabilmektedir. Böylelikle çaresizleşen bireylerin, kendilerine yeni doyum yolları aramasının ve zararlı tercihlere yönelmesinin kolaylaşacağı düşünülmektedir (105). Bu sebepler, internetin sağlıklı kullanımını zorlaştırabilir ve internet bağımlılığına neden olabilir.

2.4. Ergenlik İnternet Bağımlılığı ve Problemlili İnternet Kullanımı Arasındaki İlişki

Tüm toplumlarda internet bağımlılığının ve sağlıksız/problemlili internet kullanımının pek çok yetişkin gibi bazı ergenler için de önemli bir tehdit olduğu bir gerçektir. Ergenler giderek internet kullanıcılarının temel popülasyonunu oluşturmaktadır (106). İnternet kullanmak, gençler arasında popüler bir etkinlik olarak görülmekte ve batılı toplumlarda adölesanlar arasında en popüler boş zaman aktiviteleri arasında yer almaktadır (107). Adölesanlarda internet bağımlılığıyla ilgili epidemiyolojik çalışmalarda bağımlılık prevalansını, Tayvan’da Kuss ve arkadaşları (2014) %7.5, Norveç’te Mak ve arkadaşları (2014) %1.98, Büyük Britanya’da Reed ve arkadaşları %18.3 İtalya’da Scimeca ve arkadaşları (2014) %5.4, Güney Kore’de Yang ve Kim (2018) %1.6,Çin’de Li ve arkadaşları (2014) %2.4,İran’da Ostovar ve arkadaşları (2016) % 3.8 olarak belirlemiştir (108-114). Gençler arasında bilgisayar ve internet bağımlılığı insidansının en yüksek olduğu Çin, Güney Kore, Tayvan gibi birkaç Asya ülkesi bildirilmiştir.

Ergenlik, birçok baskıya açık olunan ve istekli olunmasa da çeşitli faaliyetlerin denendiği bir dönemdir. Ergenlerde yenilik ve heyecan arayışı en temel kişilik özelliği olduğu için alkollü araba kullanma, ilaç kullanma, dalma ya da paraşütle atlama gibi riskli ve tehlikeli davranışlara yönelebildikleri dikkate alındığında, internette sörf yapmak ya da birçok çevirim içi aktivitede bulunmak ergenler için yaygınlıkla ileri teknoloji tehlikesi ve macerası haline gelmeye başlamıştır (115).

Genellikle ergenlerin gelişimsel ihtiyaçları problemlili/patolojik internet kullanımının en önemli nedenini oluşturmaktadır. Ergenlik ve erişkinlik döneminin kimlik oluşumu ve ilişki arayışı dönemi olmasından dolayı, bu gelişimsel çatışmaları aşmakta sorun yaşayanların interneti bir başa çıkma mekanizması olarak kullanmaya özellikle daha eğilimli oldukları öne sürülmüştür (116). Diğer taraftan ergenler internet ortamında kimliklerini gizleme ve istedikleri bir kimlikte görünme olanağına sahip olabilmektedir. Bu durum ideal ya da arzu edilen kimliği ortaya koyma çabalarının yanı sıra çoğunlukla arkadaşlarına şaka yapma amacıyla da ortaya çıkabilmektedir. Ergenler, interneti gelişen iletişim repertuarlarında bir araç olarak kullanmanın yollarından biri olarak bu kimlik oyunlarını oynamaktadır. Ancak sürekli olarak sahte kimlik örüntülerini kullanmak, ergenleri psikolojik olarak incinebilir duruma getirmektedir. Nitekim interneti yoğun bir biçimde kullanan ve internet bağımlılığının ya da patolojik/sağlıksız internet kullanımının belirtilerini göstermeye başlayan ergenler, aynı zamanda internet ortamında sürekli olarak "ideal" kimliklerini gösterebilmektedirler. Bu durum ise ergenin genellikle bireysel kimlik değerlendirmelerinin gerçekçi olmayan bir biçimde şişmesine yol açabilmektedir. Sonuçta, kimlik kazanma sürecinde zorlanan ergenler, interneti gerçek yaşam sorumluluklarından ve gerçek kimliklerinden kaçmaya yardımcı olarak görmeye başlayabilmektedirler (117).

Ergenlik döneminde internet bağımlılığının gelişmesi adölesanların psikososyal gelişim görevlerini başarmasını engelleyebilir (118). Çünkü bu dönem; gencin kimliğini oluşturduğu, gelecek için amaçlarını belirlediği, kendisi için kimin önemli ve değerleri olduğu, başkaları ile ilişkilerinin nasıl olacağı, arkadaşlıklarını nasıl sürdüreceği ve yaşamında hangi yolu izleyeceğine dair temel soruların yanıtlanmaya başlandığı karmaşık bir dönemdir. Bu dönemde genç otonomisini kullanmak ve aileden ayrı olarak karar vermek istemekte, duygularını yönetme ve sürdürme konusunda güçlükler yaşamaktadır (119).

Bu nedenle sanal ortamda edindiği bilgiler, yaşadığı ilişkiler gencin gerçek dünyayı öğrenmesi ve kimliğini oluşturmasında güvenliğini ve normal gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Ergen ruh sağlığında yaşlıları ile yakın ve anlamlı ilişkiler kurmak çok önemlidir (120). Ergenlik çağına özgü problemler ve kuşak çatışması gibi nedenlerle aileyle paylaşacak fazla bir şeyin kalmaması, arkadaşlık kurmada güçlük çekme ve içe kapanıklık gibi sebeplerle kendilerini yalnız hisseden ve bu yalnızlıklarını sosyal hayat içerisinde gidermekte güçlük çeken gençler rahat bir şekilde internete bağımlı hale gelebilirler. Çünkü sanal dünyada, yalnızlıklarını giderecek ya da yalnız olmadıkları hissini uyandıracak oldukça fazla unsur bulunmaktadır. Aileden ve çevreden edineceği bilgiler ve olgunlaşmanın yerini sanal ortamda kurduğu ilişkiler almaktadır (121). Araştırmalar, internet dünyasının ergenlerin depresyonunu hafifleten bir rahatlama yeri olarak görülmeye başlandığını göstermektedir. Bazı araştırmalar, ergenlerin düşük benlik saygısı ve diğer uyum problemleri ile başa çıkma stratejisi olarak sağlıklı/problemlerli internet kullanım davranışı sergilediğini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda bilgisayar ve internet diğer pek çok teknolojik araçta olmayan bir kontrol duygusu yaratmakta, kişi istediği zaman istediği bilgiye ulaşabilme rahatlığını yaşamaktadır. Bu kontrol duygusu özellikle gençler için oldukça cezbedici bir durumdur. Özellikle kişilerarası ilişkilerinde henüz kontrol ve otonomi duygusunu yaşayamayan gençler, internet sayesinde bu isteklerini gerçekleştirmek için büyük bir fırsat yakalamaktadırlar (122, 123).

Ergenlerde problemlerli/patolojik internet kullanımı ya da internet bağımlılığının oluşmasında, internet kullanım davranış örüntüleri önemli bir rol oynamaktadır. Ergenlerin internet kullanım davranış örüntüleri ve internet bağımlılığı ile ilgili araştırmaların bulguları ergenlerin internet kullanım amaçlarının internet bağımlılığının oluşmasında önemli bir etmen olduğunu göstermektedir. Ergenler interneti özellikle araştırma, ödev yapma, sosyal ilişki kurma, müzik ve film indirme, oyun, pornografi gibi nedenlerle kullanmaktadır (124).

Hemen her yaşta görülebilecek olan problemlerli internet kullanımı özellikle 12-18 yaş grubu açısından önemli bir risk unsuru haline gelmiştir (125). Özellikle öğrenciler arasında aşırı internet kullanımının incelendiği bazı araştırmalarda genel nüfusu temsil etmemesine rağmen, öğrenciler internete ulaşmalarından ve zamanlarının esnek olmasından dolayı internet sorunları açısından yüksek riske sahip bir grup olarak değerlendirilmektedir. Özellikle okulda çok fazla arkadaşı olmayan,

yalnızlık duyguları ve sosyal kaygısı olan çocuklarda yabancılarla etkileşimde bulunmaya yönelik bir eğilim olduğuna ilişkin bulgular mevcuttur (126).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı ve Tipi

Bu araştırma; farklı sosyo-ekonomik yapıdaki iki ilçedeki sağlık ile ilgili lisede okuyan öğrencilerin internet bağımlılığı ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilen analitik bir araştırmadır.

3.2. Araştırmanın Hipotezi

Hipotez 1 (H1): Ergenlerde bağımlılık düzeyinde internet kullanma, risk boyutunda problemlili internet kullanma arasındaki ilişki vardır.

3.3. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri

Araştırmanın uygulaması İstanbul ilinde bulunan sağlık eğitimi veren liselerde gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri Aralık 2016 - Aralık 2017 tarihleri arasında toplanmıştır.

3.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

İstanbul ili Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 25 adet sağlık ile ilgili eğitim veren lisede 20697 öğrenci bulunmaktadır. Araştırmada örneklem seçiminde İstanbul ilindeki sosyo-ekonomik yapıdaki iki farklı ilçeden basit rastgele yöntemle seçilen ve sağlık eğitimi veren iki lise örneklem alınmıştır. Bu liseler hemşire yardımcılığı, acil tıp teknisyenliği ve ebe yardımcılığı gibi bölümlerde eğitim vermektedir. Belediyeler'den alınan bilgiler çerçevesinde konumlandığı ilçeler yüksek ve düşük sosyo-ekonomik düzeye ikiye ayrılmış, bunların isimleri iki farklı torbada toplanmış ve bu torbalardan çekilen birer lise okuyan öğrenciler örneklem kapsamına alınmıştır.

Bu iki okulda toplam 1877 öğrenci eğitim görmekte olup, bunlardan araştırmaya katılmaya kabul eden 1459'u örneklem kapsamına alınmıştır. Araştırmanın verileri İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ve okul müdürlük lerinden

yazılı izin alındıktan sonra toplanmaya başlanmıştır. Araştırmaya sözlü ve yazılı onam vererek katılmaya kabul eden öğrencilerden veriler toplanmıştır.

3.5. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Young İnternet Bağımlılığı Kısa Formu ve Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği (PİKÖ) Formu ile toplanmıştır.

3.5.1. Kişisel Bilgi Formu

Çalışmada öğrencilerin sosyo-demografik bilgilerine ilişkin ve internet kullanımını bilgileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış 20 soruluk kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Kişisel Bilgi Formun'da öğrencinin cinsiyeti, yaşı, sınıfı, okul adı, anne ve baba eğitim durumu, aile aylık gelir durumu, ailedeki birey sayısı, bilgisayar kullanımı, öğrencinin kendine ait hangi teknolojik aleti olup olmadığı, internete nereden bağlandığı, günlük internet kullanım süresi ve amacı, günde kaç saat internet kullandığı, interneti hangi sıklıkta kullandığı, kaç yıldır internet kullandığına yönelik sorular bulunmaktadır (Ek-1) (170-172).

3.5.2. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu

Young (1998) tarafından geliştirilen ve Pawlikowski ve arkadaşları (2013) tarafından kısa forma dönüştürölen YİBT-KF, 12 maddeden oluşmakta olup beşli Likert (1=Hiçbir zaman, 5=Çok sık) tipi bir ölçektir (108, 78). Türkçe geçerlilik 2016 yılında Savcı ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda YİBT-KF'nin iyi uyum verdiği saptanmıştır ($\chi^2=173.58$, $sd=53$, $CFI=0.95$, $SRMR=0.064$ ve $RMSEA=0.079$), (Ek-2). Ölçeğin iç tutarlık güvenilirlik katsayısı 0.85 olarak hesaplanmıştır (69). Geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen sonuçlar Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formunun geçerlilik ve güvenilirliğinin sağlandığını göstermektedir. Ölçekte tersten puanlanan madde yoktur. Ölçekten alınan yüksek puanlar internet bağımlılığı düzeyinin yüksek olduğunu gösterir.

3.5.3. Problemlİ İnternet Kullanım Ölçeği (PİKÖ) Formu

Problemlİ İnternet Kullanım Ölçeği Ceyhan ve arkadaşları (2007), tarafından üniversite öğrencilerinin problemlİ internet kullanım düzeylerini ölçmek amacı ile yapılan çalışmada geliştirilmiştir. Ölçek, “tamamen uygun”, “oldukça uygun”, “biraz uygun”, “nadiren uygun” ve “hiç uygun değil” gibi seçeneklerden oluşan beş ayrı derecelendirme seçeneği ile cevaplanan 33 madde bulunmaktadır. Ölçekten alınabilecek minimum ve maksimum alınacak puanlar 33 ile 165 arasında değişmektedir. Ölçekten alınacak puanların yükselmesi bireylerin internet kullanımlarının sağlıksızlaşmasına, onların yaşamlarını olumsuz bir biçimde etkilemesine ve internet bağımlılığı gibi bir probleme eğilim oluşturabileceğine işaret ettiği ifade edilmektedir. PİKÖ’nün güvenilirlik çalışmalarında ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı (α) .94 olarak bulunduğu belirtilmiştir. Madde toplam puan güvenilirliği katsayılarının ise .31 ile .70 arasında ($p<.001$) değiştiiği saptanmıştır. Aynı zamanda, ölçek puanlarının üç grupta karşılaştırılması sonucu, tüm maddelerin $p<.0001$ düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin dört hafta ara ile ölçümlenen test tekrarı puanları korelasyonu .81 olarak bulunmuştur ($p<.001$). Ölçeğin iki parçası arasındaki korelasyonun ise .83 olduğu belirlenmiştir (127).

Tablo 1. Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Alt Boyut Puanları

PIKÖ'de Yer Alan Maddelerin Madde-Toplam Korelasyon Kat Sayıları, Madde Çıkartıldığında Ölçek Ortalaması ve Madde Çıkartıldığında Ölçeğin İç Tutarlılık (α) Kat Sayısı

Faktörler ve Madde No••	Madde-toplam korelasyon kat sayısı	Madde çıkartıldığında ölçek ortalaması	Madde çıkartıldığında alpha (α) katsayısı
FAKTÖR I : İnternetin olumsuz sonuçları			
27	.6942	62.69	.9388
32	.6900	62.51	.9387
46	.6873	62.69	.9389
50	.6284	62.73	.9394
51	.6318	62.69	.9392
35	.6480	62.65	.9391
31	.6281	62.52	.9391
48	.6514	62.50	.9389
29	.7018	62.56	.9385
36	.6138	62.59	.9394
54	.6442	62.49	.9390
39	.6704	62.42	.9387
41	.5795	62.65	.9397
15	.6109	62.78	.9396
37	.6813	62.33	.9386
38	.5856	62.25	.9395
43	.5994	62.33	.9394
FAKTÖR II : Sosyal fayda/ sosyal rahatlık			
5	.5198	62.05	.9402
24	.6064	62.29	.9394
47	.5766	62.02	.9396
55	.6064	62.05	.9394
4	.4742	62.58	.9405
12	.5504	62.70	.9400
16	.5975	62.34	.9394
17	.5217	62.37	.9401
8	.3220	61.78	.9427
57	.4829	62.51	.9405
FAKTÖR III : Aşırı kullanım			
20*	.2536	60.56	.9429
1	.4582	61.04	.9411
2	.4825	61.56	.9410
10*	.3011	61.00	.9428
9	.5993	61.85	.9394
52	.5280	61.36	.9403

•Maddeler, Tablo 2'deki sırayla Faktör yükü büyüklüğüne göre sıralanmıştır.
*Bu maddeler, puanlanırken tersine çevrilmektedir.

Kaynak: Ceyhan E, Ceyhan A A, Gürcan A(2007). Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Geçerlilik Güvenirlik Çalışması Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri/ Educational Sciences: Theory & Practice 7 (1) • Ocak / January 2007 • 387- 416

3.6. Veri Toplama Formlarının Uygulanması

Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan ve öğrenciler tarafından doldurulan bir bilgi formu ve iki ölçek ile 01.03.2017-31.05.2017 tarihler arasında toplanmıştır. Okul yöneticileri ile yapılan görüşmeler sonucunda öğrenciler uygun olduğunda,

idarenin izin verdiği süreler içerisinde formlar doldurmaları sağlanmıştır. Tüm veri formları bir ders saatinde uygulanmıştır.

3.6. Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için SPSS 24.0 istatistik paket programı kullanılmıştır.

Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup durumunda, parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Bağımsız örnekler (Independent samples) t testi kullanıldı. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında ikiden fazla grup durumunda, parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Tek yönlü (One way) Anova testi ve farklılığa neden olan grubun tespitinde Bonferroni testi kullanıldı. Ölçekler arası karşılaştırmalarda Pearson Korelasyon Analizi kullanıldı. Sonuçlar %95 güven aralığında, $p < 0.05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

3.7. Araştırmanın Sınırlılığı

1. Araştırma örneklemini yalnızca sağlık ile ilgili eğitim veren okulların oluşturması,
2. Araştırma örnekleminin %80'ine ulaşılabilmesi (İki lisedeye devam eden 1877 kişilik örneklemin 1459'u araştırmaya katılmayı kabul etmiştir.)
3. Araştırmanın araştırmacının çalışma koşullarından dolayı sadece İstanbul Avrupa yakasında gerçekleştirilebilmesi.

3.8. Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın uygulanabilmesi için Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırma Etik Kurulu'ndan yazılı uygunluk izni alınmıştır (Ek-5) İstanbul ili Milli Eğitim Müdürlüğü'nden yazılı uygunluk izni alınarak (Ek-4), örneklem seçilen okulların müdürlerine bilgi verilmiştir. Kurum müdürlerine, öğretmenlere ve öğrencilere araştırmanın içeriği anlatılmış, öğrencilerden aydınlatılmış onam formu alınmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, öğrenciler ölçekler yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

Tablo 2. Öğrencilerin Kişisel Özelliklerinin Dağılımı

Özellikler		n	%
Yaş	14	43	2.9
	15	456	31.3
	16	474	32.5
	17	361	24.7
	18 ve üstü	125	8.6
Cinsiyet	Kız	1084	74.3
	Erkek	375	25.7
Okul	Yüksek sosyo ekonomik yapıdaki lise	382	26.2
	Düşük sosyo ekonomik yapıdaki lise	1077	73.8
Sınıf	9. Sınıf	465	31.9
	10. Sınıf	461	31.6
	11. Sınıf	339	23.2
	12. Sınıf	194	13.3
Anne Eğitim Düzeyi	Okur Yazar Değil	35	2.4
	Okur Yazar	33	2.3
	İlkokul	627	43.0
	Ortaokul	408	28.0
	Lise	298	20.4
	Üniversite	58	4.0
Baba Eğitim Düzeyi	Okur Yazar Değil	10	0.7
	Okur Yazar	9	0.6
	İlkokul	444	30.4
	Ortaokul	459	31.5
	Lise	438	30.0
	Üniversite	99	6.8
Aile Aylık Ortalama Gelir	<1000 TL	21	1.9
	1001-2000 TL	395	35.6
	2001-3000 TL	362	32.6
	3001-4000 TL	190	17.1
	4001-5000 TL	86	7.7
	>5000 TL	56	5.0
Ailedeki Toplam Birey Sayısı	2-5	200	82.4
	6-9	100	6.8
	10 ve üzeri	159	10.8
Kendine Ait Oda Varlığı	Evet	1034	71.0
	Hayır	419	28.8
	Ortak	3	0.2
Toplam		1459	100.0

Öğrencilerin araştırmaya katılan öğrencilerin yaş değişkeni %32.5'inin 16 yaş ortalamasına sahip olduğu, %74.3'ünün kız, %25.7'sinin erkek olduğu; Anne eğitim düzeyi %43.0'ünün ilkokul mezunu olduğu; Baba eğitim düzeyi %31.5 ortaokul mezunu olduğu; Ailenin aylık gelirine bakıldığında %32.6'sının 1001-2000 Türk lirası olduğu; Ailedeki toplam birey sayısına bakıldığında %38.2'sinin dört kişi olduğu ve kendine ait oda varlığına bakıldığında %71.0'inin kendine ait olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanım Durumunun Dağılımı

Özellikler		n	%
Bilgisayar Kullanmayı Bilme	Evet	1429	97.9
	Hayır	30	2.1
Evde İnternet Bağlantısı	Evet	1289	88.3
	Hayır	170	11.7
İnternete Bağlanma Durumu	Evet	1437	98.5
	Hayır	22	1.5
Günlük İnternet Kullanım Süresi	1 saatten az	130	8.9
	1-2 saat	431	29.6
	3-4 saat	503	34.5
	5 saatten fazla	394	27.0
En Çok İnternet Kullanılan Zaman Dilimi	Sabah saatleri	11	0.8
	Gündüz öğleden sonra	258	17.7
	Akşam saatleri	1098	75.3
	Gece yarısından sonra	92	6.3
İnternet Kullanım Süresi	Bir yıldan az	66	4.5
	Bir-iki yıl	179	12.3
	Üç-dört Yıl	428	29.3
	Beş-altı Yıl	786	53.9
Toplam		1459	100.0

Öğrencilerin araştırmaya katılan öğrencilerin bilgisayar kullanmayı bilme durumuna bakıldığında %97.9'ünün bilgisayar kullanmayı bildiğini, %88.3'ünün evinde internet bağlantısı olduğunu, %98.5'inin internete bağlandığını, %34.5'inin günde üç-dört saat internette vakit geçirdiğini, %75.3'ü en çok akşam saatlerinde internete bağlandığını, %53.9'unun ise beş-altı yıldır internet kullandığı saptanmıştır.

Tablo 4. Öğrencilerin Sahip Olduğu Teknolojik Cihazların Dağılımı

Kullanılan Teknolojik Cihaz		n	%
Bilgisayar	Var	701	48.0
	Yok	758	52.0
Tablet	Var	468	32.1
	Yok	991	67.9
Akıllı Telefon	Var	1370	93.9
	Yok	89	6.1
Toplam		1459	100.0

Öğrencilerin kendine ait teknoloji varlığına bakıldığında %48.0'inin bilgisayar, %67.9'unun tabletinin olmadığı, %93.9'unun akıllı telefona sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin İnternete En Çok Bağlandığı Ortama Göre Dağılım

Ortam		n	%
Evde	Evet	1315	90.1
	Hayır	144	9.9
Arkadaş Yanında	Evet	81	5.6
	Hayır	1378	94.4
Okulda	Evet	72	4.9
	Hayır	1387	95.1
İnternet Kafede	Evet	21	1.4
	Hayır	1438	98.6
Toplam		1459	100.0

Öğrencilerin en çok internete bağlandıkları yerin %90.1'i evde bağlandığı saptanmıştır.

Tablo 6. Öğrencilerin İnternet Kullanım Sıklığı Dağılımı

Sıklık		n	%
Hergün 1 Defa	Evet	256	17.5
	Hayır	1203	82.5
Her Gün Birkaç Kez	Evet	1019	69.8
	Hayır	440	30.2
İki Günde Bir Kez	Evet	24	1.6
	Hayır	1435	98.4
Haftada 2 Veya Daha Fazla	Evet	19	1.3
	Hayır	1440	98.7
Haftada 1 Kez	Evet	16	1.1
	Hayır	1443	98.9
Toplam		1459	100.0

Öğrencilerin internet kullanım sıklığına bakıldığında %69.8'i her gün birkaç defa kullandığı saptanmıştır.

Tablo 7. Öğrencilerin İnternet Kullanım Amacı Dağılımı

Amaç		n	%
Sohbet Etmek (chat)	Evet	779	53.4
	Hayır	680	46.6
Sosyal Medya Takip Etmek	Evet	876	60.0
	Hayır	583	40.0
Oyun-eğlence	Evet	437	30.0
	Hayır	1022	70.0
Müzik Dinleme/indirme	Evet	578	39.6
	Hayır	881	60.4
Program Yükleme	Evet	219	15.0
	Hayır	1240	85.0
Ödev Yapma	Evet	512	35.1
	Hayır	947	64.9
Araştırma Yapma	Evet	396	27.1
	Hayır	1063	72.9
Toplam		1459	100.0

Öğrencilerin internet kullanım amacı, %53.4'ünün sohbet etmek amacıyla, %60.0'ı sosyal medya takip etmek amacıyla, %35.1'i ödev yapmak ve %30.0'ı oyun oynamak için kullandığı belirlenmiştir.

Tablo 8. Öğrenciler İçin İnternetin Anlamı Dağılımı

İnternetin Anlamı		Frekans (n)	Yüzde (%)
Bilgi Kaynağı	Evet	605	41.5
	Hayır	854	58.5
Oyun Yeri	Evet	301	20.6
	Hayır	1158	79.4
İletişim Aracı	Evet	757	51.9
	Hayır	702	48.1
Çalışma Ortamı	Evet	230	15.8
	Hayır	1229	84.2
Haber Alma Aracı	Evet	504	34.5
	Hayır	955	65.5
Gezinti-sörf	Evet	413	28.3
	Hayır	1046	71.7
Yardım Aracı	Evet	309	21.2
	Hayır	1150	78.8
Yararları Ve Zararları Olan Araç	Evet	399	27.3
	Hayır	1060	72.7
Her Şey	Evet	574	39.4
	Hayır	884	60.6
Toplam		1458	100.0

Öğrencilerin %41.5'inin bilgi kaynağı ve %51.9'unun iletişim aracı olarak anlamlandırdığı belirlenmiştir.

Tablo 9. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği ile Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Genel ve Alt Grup Puan Ortamaları

Ölçek	n	Ort	Ss	Min.	Max.
Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Toplam	1459	27.92	10.30	12	60
Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Toplam	1459	122.82	26.60	33	165
İnternetin Olumsuz Sonuçları	1459	66.18	15.88	17	85
Sosyal Fayda/sosyal Rahatlık	1459	37.51	9.17	10	50
Aşırı Kullanım	1459	16.09	5.32	6	30

Öğrencilerin “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanı ortalaması 27.92±10.30; “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanı ortalaması 122.82±26.60; “İnternetin Olumsuz sonuçları” alt grup puan ortalaması 66.18±15.88; “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” alt grup puan ortalaması 37.51±9.17; “Aşırı Kullanım” ortalaması alt grup puan 16.09±5.32 olarak belirlenmiştir.

Tablo 10. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği ile Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Korelasyon Analizi (n=1459)

Ölçekler ve Alt Gruplar		Young internet bağımlılığı Ölçeği toplam	Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği toplam	İnternetin olumsuz sonuçları	Sosyal fayda/sosyal rahatlık	Aşırı kullanım
Young internet bağımlılığı Ölçeği toplam	r	1.00	-0.65	-0.65	-0.53	-0.54
	p	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği toplam puanı	r	-0.65	1.00	0.96	0.87	0.60
	p	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
İnternetin olumsuz sonuçları alt grup	r	-0.65	0.96	1.00	0.74	0.58
	p	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
Sosyal fayda/sosyal rahatlık alt grup puanı	r	-0.53	0.87	0.74	1.00	0.44
	p	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
Aşırı kullanım alt grup puanı	r	-0.54	0.60	0.58	0.44	1.00
	p	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000

Öğrencilerin “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplamı ile “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplamı arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %65.3 düzeyinde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0.65$; $p=0.000<0.05$). Buna göre “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanı arttıka “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanı azalmaktadır.

“İnternetin Olumsuz Sonuçları” alt grup puanı ile “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %65.8 negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0.65$; $p=0.000<0.05$). Buna göre “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanı arttıka “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanı azalmaktadır.

“Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” alt grup puanı ile “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %53.0 negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0.53$; $p=0.000<0.05$). Buna göre “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanı arttıka “Young İnternet Bağımlılığı” ölçeği toplam puanı azalmaktadır.

“Aşırı kullanım” alt grup puanı ile “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %54.2 negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0.54$; $p=0.000<0.05$). Buna göre “Aşırı Kullanım” puanı arttıka “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanı azalmaktadır.

“İnternetin Olumsuz Sonuçları” alt grup puanı ile “Problemlı İnternet Kullanımı” ölçeği toplam arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %96.2 pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. ($r=0.96$; $p=0.000<0.05$). Buna göre “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanı arttıka “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanı da artmaktadır.

“Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” alt grup puanı ile “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %87.9 pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.87$; $p=0.000<0.05$). Buna göre “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanı arttıka “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanı da artmaktadır.

“Aşırı Kullanım” alt grup puanı ile “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %60.2 pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.60$; $p=0.000<0.05$). Buna göre “Aşırı Kullanım” puanı arttıkça “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanı da artmaktadır.

“Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” alt grup puanı ile “İnternetin Olumsuz” alt grup puanı sonuçları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %74.4 pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.74$; $p=0.000<0.05$). Buna göre “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanı arttıkça “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanı da artmaktadır.

“Aşırı kullanım” alt grup puanı ile “İnternetin Olumsuz Sonuçları” alt grup puanı arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %58.7 pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.58$; $p=0.000<0.05$). Buna göre “Aşırı Kullanım” puanı arttıkça “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanı da artmaktadır.

“Aşırı kullanım” alt grup puanı ile “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” alt grup puanı arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında %44.3 pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.44$; $p=0.000<0.05$). Buna göre “Aşırı Kullanım” puanı arttıkça “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanı da artmaktadır.

Tablo 11. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Dağılımı (n=1459)

Ölçekler ve Alt Gruplar	Yaş	n	Ort	Ss	F	p
Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Toplam	14	43	28.25	10.02	0.76	0.549
	15	456	28.47	10.13		
	16	474	27.44	9.83		
	17	361	28.05	10.77		
	18 ve üstü	125	27.20	11.34		
Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Toplam	14	43	125.79	20.77	1.94	0.101
	15	456	120.20	27.06		
	16	474	124.83	25.53		
	17	361	122.87	27.56		
	18 ve üstü	125	123.57	27.43		
İnternetin olumsuz sonuçları alt grup puanı	14	43	68.72	12.51	1.84	0.118
	15	456	64.69	15.94		
	16	474	67.20	15.35		
	17	361	66.15	16.80		
	18 ve üstü	125	66.97	15.73		
Sosyal fayda/sosyal rahatlık alt grup puanı	14	43	37.34	7.65	2.89	0.021
	15	456	36.44	9.50		
	16	474	38.47	8.77		
	17	361	37.64	9.13		
	18 ve üstü	125	37.44	9.72		
Aşırı kullanım alt grup puanı	14	43	17.53	5.59	0.93	0.445
	15	456	16.03	5.18		
	16	474	16.15	5.58		
	17	361	16.03	5.21		
	18 ve üstü	125	15.78	5.05		

Öğrencilerin “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam, “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam, “İnternetin Olumsuz Sonuçları”, “Aşırı Kullanım” puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Öğrencilerin “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olarak bulunduğu ($p=0.021$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Yaşı 16 olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları 38.47 ± 8.77 , yaşı 15 olanların ise “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanlarından 36.44 ± 9.50 yüksek bulunmuştur.

Tablo 12. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı (n=1459)

Ölçekler ve Alt Gruplar	Sınıf Düzeyi	n	Ort	Ss	F	p
Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Toplam	9. Sınıf	465	28.07	9.82	1.04	0.371
	10. Sınıf	461	27.99	9.98		
	11. Sınıf	339	28.30	11.00		
	12. Sınıf	194	26.73	10.89		
Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Toplam	9. Sınıf	465	120.78	26.38	1.35	0.254
	10. Sınıf	461	123.74	25.46		
	11. Sınıf	339	123.59	27.65		
	12. Sınıf	194	124.17	27.79		
İnternetin olumsuz sonuçları alt grup puanı	9. Sınıf	465	65.25	15.62	0.81	0.488
	10. Sınıf	461	66.47	15.46		
	11. Sınıf	339	66.63	16.49		
	12. Sınıf	194	66.93	16.43		
Sosyal fayda/sosyal rahatlık alt grup puanı	9. Sınıf	465	36.35	9.15	3.83	0.009
	10. Sınıf	461	38.27	8.88		
	11. Sınıf	339	37.79	9.36		
	12. Sınıf	194	37.99	9.35		
Aşırı kullanım alt grup puanı	9. Sınıf	465	16.17	5.20	0.10	0.959
	10. Sınıf	461	16.06	5.69		
	11. Sınıf	339	15.98	5.02		
	12. Sınıf	194	16.17	5.23		

Öğrencilerin “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam, “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam, “İnternetin Olumsuz Sonuçları”, “Aşırı Kullanım” puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Öğrencilerin “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0.009$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. 10. sınıf olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları 38.27 ± 8.88 , 9. sınıf olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanlarından 36.35 ± 9.15 yüksek bulunmuştur.

Tablo 13. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı (n=1459)

Ölçekler ve Alt Gruplar	Eğitim Durumu	n	Ort	Ss	F	p
Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Toplam	Okur Yazar Değil	35	29.00	12.76	1.38	0.226
	Okur Yazar	33	31.24	13.18		
	İlkokul	627	27.43	10.31		
	Ortaokul	408	28.53	10.15		
	Lise	298	27.70	9.63		
	Üniversite	58	27.43	10.96		
Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Toplam	Okur Yazar Değil	35	124.57	31.39	1.01	0.407
	Okur Yazar	33	126.12	30.06		
	İlkokul	627	124.23	25.19		
	Ortaokul	408	121.10	27.32		
	Lise	298	122.24	26.58		
	Üniversite	58	119.70	31.04		
İnternetin olumsuz sonuçları alt grup puanı	Okur Yazar Değil	35	67.28	17.45	1.05	0.384
	Okur Yazar	33	67.97	17.35		
	İlkokul	627	66.97	15.05		
	Ortaokul	408	65.23	16.53		
	Lise	298	66.01	15.73		
	Üniversite	58	63.51	18.78		
Sosyal fayda/sosyal rahatlık alt grup puanı	Okur Yazar Değil	35	38.94	10.71	0.68	0.634
	Okur Yazar	33	37.90	9.68		
	İlkokul	627	37.89	8.65		
	Ortaokul	408	37.09	9.31		
	Lise	298	37.17	9.52		
	Üniversite	58	36.98	10.52		
Aşırı kullanım alt grup puanı	Okur Yazar Değil	35	16.22	5.60	1.18	0.315
	Okur Yazar	33	17.33	5.40		
	İlkokul	627	16.36	5.29		
	Ortaokul	408	15.92	5.49		
	Lise	298	15.68	5.03		
	Üniversite	58	15.72	5.63		

Öğrencilerin “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam, “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam, “İnternetin Olumsuz Sonuçları”, “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık”, “Aşırı Kullanım” puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı bulunmadığı saptanmıştır ($p>0.05$).

Tablo 14. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı (n=1459)

Ölçekler ve Alt Gruplar	Eğitim Durumu	n	Ort	Ss	F	p
Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Toplam	Okur Yazar Değil	10	24.90	8.74	2.13	0.059
	Okur Yazar	9	35.22	14.34		
	İlkokul	444	27.80	10.40		
	Ortaokul	459	28.20	10.02		
	Lise	438	28.16	10.67		
	Üniversite	99	25.69	8.78		
Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Toplam	Okur Yazar Değil	10	131.70	20.98	0.68	0.637
	Okur Yazar	9	110.22	44.45		
	İlkokul	444	123.35	26.86		
	Ortaokul	459	122.73	25.83		
	Lise	438	122.42	26.47		
	Üniversite	99	122.83	28.27		
İnternetin olumsuz sonuçları alt grup puanı	Okur Yazar Değil	10	70.00	11.90	0.71	0.614
	Okur Yazar	9	58.00	24.56		
	İlkokul	444	66.59	15.84		
	Ortaokul	459	66.28	15.52		
	Lise	438	65.79	15.98		
	Üniversite	99	65.98	16.83		
Sosyal fayda/sosyal rahatlık alt grup puanı	Okur Yazar Değil	10	41.10	9.39	0.88	0.490
	Okur Yazar	9	32.55	13.15		
	İlkokul	444	37.69	9.02		
	Ortaokul	459	37.39	9.16		
	Lise	438	37.50	9.07		
	Üniversite	99	37.39	9.87		
Aşırı kullanım alt grup puanı	Okur Yazar Değil	10	17.00	6.56	1.00	0.416
	Okur Yazar	9	16.77	5.97		
	İlkokul	444	16.42	5.38		
	Ortaokul	459	15.86	5.15		
	Lise	438	15.84	5.37		
	Üniversite	99	16.63	5.42		

Öğrencilerin “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam, “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam, “İnternetin Olumsuz Sonuçları”, “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” ve “Aşırı Kullanım” alt grup puan ortalamasının baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 15. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Puanlarının Gelir Düzeyine Göre Dağılımı(n=1459)

Ölçekler ve Alt Gruplar	Gelir Durumu	n	Ort	Ss	F	p
Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Toplam	<1000 Tl	21	28.04	8.13	1.30	0.258
	1001-2000 Tl	395	28.57	10.94		
	2001-3000 Tl	362	27.46	9.37		
	3001-4000 Tl	190	27.33	9.44		
	4001-5000 Tl	86	27.53	10.84		
	>5000 Tl	56	30.50	12.53		
Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Toplam	<1000 Tl	21	125.38	23.39	0.68	0.637
	1001-2000 Tl	395	121.48	27.36		
	2001-3000 Tl	362	122.32	27.18		
	3001-4000 Tl	190	123.65	24.31		
	4001-5000 Tl	86	121.60	29.31		
	>5000 Tl	56	116.66	31.72		
İnternetin olumsuz sonuçları alt grup puanı	<1000 Tl	21	68.71	13.30	0.89	0.484
	1001-2000 Tl	395	65.90	16.53		
	2001-3000 Tl	362	66.10	15.87		
	3001-4000 Tl	190	65.90	14.89		
	4001-5000 Tl	86	64.45	17.17		
	>5000 Tl	56	62.00	19.52		
Sosyal fayda/sosyal rahatlık alt grup puanı	<1000 Tl	21	37.52	8.77	0.85	0.513
	1001-2000 Tl	395	36.77	9.45		
	2001-3000 Tl	362	37.19	9.36		
	3001-4000 Tl	190	38.13	8.29		
	4001-5000 Tl	86	37.67	9.53		
	>5000 Tl	56	35.80	10.28		
Aşırı kullanım alt grup puanı	<1000 Tl	21	16.57	5.68	0.17	0.971
	1001-2000 Tl	395	16.05	5.47		
	2001-3000 Tl	362	16.09	5.26		
	3001-4000 Tl	190	16.15	5.09		
	4001-5000 Tl	86	16.08	5.53		
	>5000 Tl	56	15.50	5.73		

Öğrencilerin “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam, “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam, “İnternetin Olumsuz Sonuçları”, “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” ve “Aşırı Kullanım” puanları ortalamalarının gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 16. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Puanlarının Ailedeki Toplam Birey Sayısına Göre Dağılımlı (n=1459)

Ölçekler ve Alt Gruplar	Birey Sayısı	n	Ort	Ss	F	p
Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Toplam	2	11	34.18	8.83	2.04	0.070
	3	122	28.37	10.10		
	4	555	28.48	10.51		
	5	502	27.71	9.80		
	6	185	26.89	10.31		
	7 ve üstü	79	26.21	11.73		
Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Toplam	2	11	105.36	33.14	5.00	0.000
	3	122	115.96	28.68		
	4	555	121.58	26.56		
	5	502	123.58	25.84		
	6	185	126.34	26.33		
	7 ve üstü	79	130.74	24.86		
İnternetin olumsuz sonuçları alt grup puanı	2	11	56.81	19.10	4.18	0.001
	3	122	62.45	17.47		
	4	555	65.64	15.76		
	5	502	66.31	15.56		
	6	185	68.44	15.82		
	7 ve üstü	79	70.45	14.44		
Sosyal fayda/sosyal rahatlık alt grup puanı	2	11	30.72	11.65	6.13	0.000
	3	122	34.85	9.72		
	4	555	36.94	9.33		
	5	502	38.03	8.89		
	6	185	38.61	8.81		
	7 ve üstü	79	40.34	7.82		
Aşırı kullanım alt grup puanı	2	11	15.09	7.06	3.69	0.003
	3	122	15.35	4.97		
	4	555	15.77	5.25		
	5	502	16.10	5.27		
	6	185	16.68	5.51		
	7 ve üstü	79	18.10	5.50		

Öğrencilerin “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanları ortalamalarının ailedeki toplam birey sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Öğrencilerin “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanları ortalamalarının ailedeki toplam birey sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı

bulunmuştur ($p=0.000$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Ailedeki toplam birey sayısı yedi ve üstü olanların problemlili internet kullanımı ölçeği toplam puanları 130.74 ± 24.86 , ailedeki toplam birey sayısı iki olanların problemlili internet kullanımı ölçeği toplam puanlarından 105.36 ± 33.14 yüksek bulunmuştur. Ailedeki toplam birey sayısı altı olanların problemlili internet kullanımı ölçeği toplam puanları 126.34 ± 26.33 , ailedeki toplam birey sayısı üç olanların “Problemlili İnternet Kullanım Ölçeği” toplam puanlarından 115.96 ± 28.68 yüksek bulunmuştur. Ailedeki toplam birey sayısı yedi ve üstü olanların “Problemlili İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanları 130.74 ± 24.86 , ailedeki toplam birey sayısı üç olanların “Problemlili İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanlarından 115.96 ± 28.68 yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanları ortalamalarının ailedeki toplam birey sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0.001$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Ailedeki toplam birey sayısı altı olanların “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanları 68.44 ± 15.82 , ailedeki toplam birey sayısı üç olanların internetin olumsuz sonuçları puanlarından 62.45 ± 17.47 yüksek bulunmuştur. Ailedeki toplam birey sayısı yedi ve üstü olanların “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanları 70.45 ± 14.44 , ailedeki toplam birey sayısı üç olanların “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanlarından 62.45 ± 17.47 yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları ortalamalarının ailedeki toplam birey sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0.000$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Ailedeki toplam birey sayısı yedi ve üstü olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları 40.34 ± 7.82 , ailedeki toplam birey sayısı iki olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanlarından 30.72 ± 11.65 yüksek bulunmuştur. Ailedeki toplam birey sayısı beş olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları 38.03 ± 8.89 , ailedeki toplam birey sayısı üç olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanlarından 34.85 ± 9.72 yüksek bulunmuştur. Ailedeki

toplam birey sayısı altı olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları 38.61 ± 8.81 , ailedeki toplam birey sayısı üç olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanlarından 34.85 ± 9.72 yüksek bulunmuştur. Ailedeki toplam birey sayısı yedi ve üstü olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları 40.34 ± 7.82 , ailedeki toplam birey sayısı üç olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanlarından 34.85 ± 9.72 yüksek bulunmuştur. Ailedeki toplam birey sayısı yedi ve üstü olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları 40.34 ± 7.82 , ailedeki toplam birey sayısı dört olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanlarından 36.94 ± 9.33 yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin “Aşırı Kullanım” puanları ortalamalarının ailedeki toplam birey sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0.003$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Ailedeki toplam birey sayısı yedi ve üstü olanların “Aşırı Kullanım” puanları 18.10 ± 5.50 , ailedeki toplam birey sayısı üç olanların “Aşırı Kullanım” puanlarından 15.35 ± 4.97 yüksek bulunmuştur. Ailedeki toplam birey sayısı yedi ve üstü olanların “Aşırı Kullanım” puanları 18.10 ± 5.50 , ailedeki toplam birey sayısı dört olanların “Aşırı Kullanım” puanlarından 15.77 ± 5.25 yüksek bulunmuştur. Ailedeki toplam birey sayısı yedi ve üstü olanların “Aşırı Kullanım” puanları 18.10 ± 5.50 , ailedeki toplam birey sayısı beş olanların “Aşırı Kullanım” puanlarından 16.10 ± 5.27 yüksek bulunmuştur.

Tablo 17. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Ve Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Puanlarının Günlük İnternet Kullanım Süresine Göre Dağılımı (n=1459)

Ölçekler ve Alt Gruplar	Süre	n	Ort	Ss	F	p
Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Toplam	1 Saatten Az	130	21.63	9.57	66.61	0.000
	1-2 Saat	431	24.63	8.86		
	3-4 Saat	503	28.75	9.16		
	5 Saatten Fazla	394	32.56	11.06		
Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Toplam	1 Saatten Az	130	138.13	22.97	60.04	0.000
	1-2 Saat	431	131.51	22.12		
	3-4 Saat	503	119.82	25.18		
	5 Saatten Fazla	394	112.01	28.54		
İnternetin olumsuz sonuçları alt grup puanı	1 Saatten Az	130	74.73	12.85	58.84	0.000
	1-2 Saat	431	71.40	12.91		
	3-4 Saat	503	64.66	15.21		
	5 Saatten Fazla	394	59.54	17.37		
Sosyal fayda/sosyal rahatlık alt grup puanı	1 Saatten Az	130	41.95	8.23	39.64	0.000
	1-2 Saat	431	40.01	7.96		
	3-4 Saat	503	36.55	8.78		
	5 Saatten Fazla	394	34.51	9.91		
Aşırı kullanım alt grup puanı	1 Saatten Az	130	21.26	4.87	124.59	0.000
	1-2 Saat	431	18.07	4.61		
	3-4 Saat	503	15.13	4.85		
	5 Saatten Fazla	394	13.42	4.73		

Öğrencilerin “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanları ortalamalarının günlük internet kullanım süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0.000$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Günlük internet kullanım süresi bir-iki saat olanların “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanları 24.63 ± 8.86 , günlük internet kullanım süresi bir saatten az olanların “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanlarından 21.63 ± 9.57 yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi üç-dört saat olanların “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanları 28.75 ± 9.16 , günlük internet kullanım süresi bir saatten az olanların “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanlarından 21.63 ± 9.57 yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi beş saatten fazla olanların “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanları 32.56 ± 11.06 , günlük internet kullanım süresi bir saatten az olanların “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanlarından 21.63 ± 9.57 yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi üç-dört saat olanların “Young

İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanları 28.75 ± 9.16 , günlük internet kullanım süresibir-iki saat olanların “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanlarından 24.63 ± 8.86 yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi beş saatten fazla olanların “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanları 32.56 ± 11.06 , günlük internet kullanım süresi bir-iki saat olanların “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanlarından 24.63 ± 8.86 yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi beş saatten fazla olanların “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanları 32.56 ± 11.06 , günlük internet kullanım süresi üç-dört saat olanların “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanlarından 28.75 ± 9.16 yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanları ortalamalarının günlük internet kullanım süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0.000$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Günlük internet kullanım süresi bir saatten az olanların “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanları 138.13 ± 22.97 , günlük internet kullanım süresi üç-dört saat olanların “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanlarından 119.82 ± 25.18 yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi bir-iki saat olanların “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanları 131.51 ± 22.12 , günlük internet kullanım süresi üç-dört saat olanların “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanlarından 119.82 ± 25.18 yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi bir saatten az olanların “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanları 138.13 ± 22.97 , günlük internet kullanım süresi beş saatten fazla olanların “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanlarından 112.01 ± 28.54 yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi bir-iki saat olanların “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanları 131.51 ± 22.12 , günlük internet kullanım süresi beş saatten fazla olanların “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanlarından 112.01 ± 28.54 yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi üç-dört saat olanların “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanları 119.82 ± 25.18 , günlük internet kullanım süresi beş saatten fazla olanların “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanlarından 112.01 ± 28.54 yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanları ortalamalarının günlük internet kullanım süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0.000$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Günlük internet kullanım süresi bir saatten az olanların internetin olumsuz sonuçları puanları 74.73 ± 12.85 , günlük internet kullanım süresi üç-dört saat olanların “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanlarından 64.66 ± 15.21 yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi bir-iki saat olanların “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanları 71.40 ± 12.91 , günlük internet kullanım süresi üç-dört saat olanların “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanlarından 64.66 ± 15.21 yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi bir saatten az olanların “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanları 74.73 ± 12.85 , günlük internet kullanım süresi beş saatten fazla olanların “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanlarından 59.54 ± 17.37 yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi bir-iki saat olanların “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanları 71.40 ± 12.91 , günlük internet kullanım süresi beş saatten fazla olanların “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanlarından 59.54 ± 17.37 yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi üç-dört saat olanların “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanları 64.66 ± 15.21 , günlük internet kullanım süresi beş saatten fazla olanların “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanlarından 59.54 ± 17.37 yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları ortalamalarının günlük internet kullanım süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0.000$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Günlük internet kullanım süresi bir saatten az olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları 41.95 ± 8.23 , günlük internet kullanım süresi üç-dört saat olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanlarından 36.55 ± 8.78 yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi bir-iki saat olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları 40.01 ± 7.96 , günlük internet kullanım süresi üç-dört saat olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanlarından 36.55 ± 8.78 yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi bir saatten az olanların “Sosyal

Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları 41.95 ± 8.23 , günlük internet kullanım süresi beş saatten fazla olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanlarından 34.51 ± 9.91 yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi bir-iki saat olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları 40.01 ± 7.96 , günlük internet kullanım süresi beş saatten fazla olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanlarından 34.51 ± 9.91 yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi üç-dört saat olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları 36.55 ± 8.78 , günlük internet kullanım süresi beş saatten fazla olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanlarından 34.51 ± 9.91 yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin “Aşırı Kullanım” puanları ortalamalarının günlük internet kullanım süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0.000$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Günlük internet kullanım süresi bir saatten az olanların “Aşırı Kullanım” puanları 21.26 ± 4.87 , günlük internet kullanım süresi bir-iki saat olanların “Aşırı Kullanım” puanlarından 18.07 ± 4.61 yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi bir saatten az olanların “Aşırı Kullanım” puanları 21.26 ± 4.87 , günlük internet kullanım süresi üç-dört saat olanların “Aşırı Kullanım” puanlarından 15.13 ± 4.85 yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi bir-iki saat olanların “Aşırı Kullanım” puanları 18.07 ± 4.61 , günlük internet kullanım süresi üç-dört saat olanların “Aşırı Kullanım” puanlarından 15.13 ± 4.85 yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi bir saatten az olanların “Aşırı Kullanım” puanları 21.26 ± 4.87 , günlük internet kullanım süresi beş saatten fazla olanların “Aşırı Kullanım” puanlarından 13.42 ± 4.73 yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi bir-iki saat olanların “Aşırı Kullanım” puanları 18.07 ± 4.61 , günlük internet kullanım süresi beş saatten fazla olanların “Aşırı Kullanım” puanlarından 13.42 ± 4.73 yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi üç-dört saat olanların “Aşırı Kullanım” puanları 15.13 ± 4.85 , günlük internet kullanım süresi beş saatten fazla olanların “Aşırı Kullanım” puanlarından 13.42 ± 4.73 yüksek bulunmuştur.

Tablo 18. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Puanlarının En Çok İnternet Kullanılan Zaman Dilimine Göre Dağılımları (n=1459)

Ölçekler ve Alt Gruplar	Zaman Dilimi	n	Ort	Ss	F	p
Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Toplam	Sabah Saatleri	11	24.00	7.30	8.46	0.000
	Gündüz Öğleden Sonra	258	26.62	9.44		
	Akşam Saatleri	1098	27.87	10.30		
	Gece Yarısından Sonra	92	32.64	11.60		
Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Toplam	Sabah Saatleri	11	129.18	21.95	4.34	0.005
	Gündüz Öğleden Sonra	258	124.85	25.25		
	Akşam Saatleri	1098	123.04	26.34		
	Gece Yarısından Sonra	92	113.73	31.93		
İnternetin olumsuz sonuçları alt grup puanı	Sabah Saatleri	11	69.72	14.93	3.54	0.014
	Gündüz Öğleden Sonra	258	66.93	15.01		
	Akşam Saatleri	1098	66.39	15.77		
	Gece Yarısından Sonra	92	61.14	18.86		
Sosyal fayda/sosyal rahatlık alt grup puanı	Sabah Saatleri	11	38.27	7.24	4.97	0.002
	Gündüz Öğleden Sonra	258	38.55	8.78		
	Akşam Saatleri	1098	37.53	9.08		
	Gece Yarısından Sonra	92	34.28	10.77		
Aşırı kullanım alt grup puanı	Sabah Saatleri	11	19.36	3.64	8.33	0.000
	Gündüz Öğleden Sonra	258	17.15	5.30		
	Akşam Saatleri	1098	15.95	5.28		
	Gece Yarısından Sonra	92	14.38	5.33		

Öğrencilerin “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanları ortalamalarının en çok internet kullanılan zaman dilimi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (p=0.000). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. En çok internet kullanılan zaman dilimi gece yarısından sonra olanların “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanları 32.64 ± 11.60 , en çok internet kullanılan zaman dilimi sabah saatleri olanların “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanlarından 24.00 ± 7.30 yüksek bulunmuştur. En çok internet kullanılan zaman dilimigece yarısından sonra olanların “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanları 32.64 ± 11.60 , en çok internet kullanılan zaman dilimi gündüz öğleden sonra olanların “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanlarından 26.62 ± 9.44 yüksek bulunmuştur. En çok internet kullanılan zaman dilimi gece yarısından sonra olanların “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanları 32.64 ± 11.60 , en çok internet kullanılan zaman dilimi akşam

saatleri olanların “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanlarından 27.87 ± 10.30 yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanları ortalamalarının en çok internet kullanılan zaman dilimi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0.005$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. En çok internet kullanılan zaman dilimi gündüz öğleden sonra olanların “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanları 124.85 ± 25.25 , en çok internet kullanılan zaman dilimi gece yarısından sonra olanların “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanlarından 113.73 ± 31.93 yüksek bulunmuştur. En çok internet kullanılan zaman dilimi akşam saatleri olanların “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanları 123.04 ± 26.34 , en çok internet kullanılan zaman dilimi gece yarısından sonra olanların “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanlarından 113.73 ± 31.93 yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanları ortalamalarının en çok internet kullanılan zaman dilimi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0.014$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. En çok internet kullanılan zaman dilimi gündüz öğleden sonra olanların “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanları 66.93 ± 15.01 , en çok internet kullanılan zaman dilimi gece yarısından sonra olanların “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanlarından $61,14 \pm 18.86$ yüksek bulunmuştur. En çok internet kullanılan zaman dilimi akşam saatleri olanların “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanları 66.39 ± 15.77 , en çok internet kullanılan zaman dilimi gece yarısından sonra olanların “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanlarından 61.14 ± 18.86 yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları ortalamalarının en çok internet kullanılan zaman dilimi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0,002$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc

analizi yapılmıştır. En çok internet kullanılan zaman dilimi gündüz öğleden sonra olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları 38.55 ± 8.78 , en çok internet kullanılan zaman dilimi gece yarısından sonra olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanlarından 34.28 ± 10.77 yüksek bulunmuştur. En çok internet kullanılan zaman dilimi akşam saatleri olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları 37.53 ± 9.08 , en çok internet kullanılan zaman dilimi gece yarısından sonra olanların “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanlarından 34.28 ± 10.77 yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin “Aşırı Kullanım” puanları ortalamalarının en çok internet kullanılan zaman dilimi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0.000$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. En çok internet kullanılan zaman dilimigündüz öğleden sonra olanların “Aşırı Kullanım” puanları 17.15 ± 5.30 , en çok internet kullanılan zaman dilimi akşam saatleri olanların “Aşırı Kullanım” puanlarından $15,95 \pm 5,28$ yüksek bulunmuştur. En çok internet kullanılan zaman dilimi sabah saatleri olanların “Aşırı Kullanım” puanları 19.36 ± 3.64 , en çok internet kullanılan zaman dilimi gece yarısından sonra olanların “Aşırı Kullanım” puanlarından 14.38 ± 5.33 yüksek bulunmuştur. En çok internet kullanılan zaman dilimi gündüz öğleden sonra olanların “Aşırı Kullanım” puanları 17.15 ± 5.30 , en çok internet kullanılan zaman dilimi gece yarısından sonra olanların “Aşırı Kullanım” puanlarından 14.38 ± 5.33 yüksek bulunmuştur. En çok internet kullanılan zaman dilimi akşam saatleri olanların “Aşırı Kullanım” puanları 15.95 ± 5.28 , en çok internet kullanılan zaman dilimi gece yarısından sonra olanların “Aşırı Kullanım” puanlarından 14.38 ± 5.33 yüksek bulunmuştur.

Tablo 19. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Puanlarının İnternet Kullanım Süresine Göre Dağılımı (n=1459)

Ölçekler ve Alt Gruplar	Kullanım Süresi (Yıl)	n	Ort	Ss	F	p
Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Toplam	Bir yıldan az	66	28.68	13.14	0.49	0.686
	Bir-iki yıl	179	27.79	9.84		
	Üç-dört yıl	428	27.47	9.43		
	Beş-altı yıl	786	28.12	10.59		
Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Toplam	Bir yıldan az	66	120.80	34.53	2.11	0.096
	Bir-iki yıl	179	125.03	22.83		
	Üç-dört yıl	428	124.83	24.24		
	Beş-altı yıl	786	121.39	27.79		
İnternetin olumsuz sonuçları alt grup puanı	Bir yıldan az	66	64.81	20.04	3.11	0.025
	Bir-iki yıl	179	67.68	13.64		
	Üç-dört yıl	428	67.68	14.43		
	Beş-altı yıl	786	65.13	16.64		
Sosyal fayda/sosyal rahatlık alt grup puanı	Bir yıldan az	66	37.01	10.88	1.05	0.368
	Bir-iki yıl	179	38.10	8.08		
	Üç-dört yıl	428	37.97	8.67		
	Beş-altı yıl	786	37.16	9.50		
Aşırı kullanım alt grup puanı	Bir yıldan az	66	18.42	5.62	6.02	0.000
	Bir-iki yıl	179	16.54	5.41		
	Üç-dört yıl	428	16.22	5.29		
	Beş-altı yıl	786	15.72	5.24		

Öğrencilerin “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanları ortalamalarının internet kullanım süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0.025$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. İnternet kullanım süresi üç-dört yıl olanların “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanları 67.68 ± 14.43 , internet kullanım süresi beş-altı yıl olanların “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanlarından 65.13 ± 16.64 yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin “Aşırı Kullanım” puanları ortalamalarının internet kullanım süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0.000$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. İnternet kullanım süresi bir yıldan az olanların “Aşırı Kullanım” puanları 18.42 ± 5.62 , internet kullanım süresi üç-dört yıl olanların “Aşırı Kullanım” puanlarından 16.22 ± 5.29 yüksek bulunmuştur. İnternet kullanım süresi bir yıldan az olanların “Aşırı

Kullanım” puanları 18.42 ± 5.62 , internet kullanım süresi beş-altı yıl olanların “Aşırı Kullanım” puanlarından 15.72 ± 5.24 yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam, “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam, “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları ortalamalarının internet kullanım süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 20. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Puanlarının Ortalamaların Cinsiyete Göre Dağılımı (n=1459)

Ölçekler ve Alt Gruplar	Cinsiyet	n	Ort	Ss	t	p
Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Toplam	Kız	1084	27.60	10.04	2.01	0.045
	Erkek	375	28.84	10.98		
Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği Toplam	Kız	1084	123.95	25.76	2.77	0.009
	Erkek	375	119.54	28.69		
İnternetin olumsuz sonuçları alt grup puanı	Kız	1084	66.81	15.57	2.58	0.013
	Erkek	375	64.36	16.64		
Sosyal fayda/sosyal rahatlık alt grup puanı	Kız	1084	38.09	8.92	4.14	0.000
	Erkek	375	35.83	9.66		
Aşırı kullanım alt grup puanı	Kız	1084	15.91	5.43	2.21	0.021
	Erkek	375	16.62	4.94		

Öğrencilerin “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p = 0.045$). Erkek öğrencilerin “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanları 28.84, kız öğrencilerin “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanlarından 27.60 yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p = 0.009$). Kız öğrencilerin “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanları 123.95, erkek öğrencilerin

“Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanlarından 119.54 yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0.013$). Kız öğrencilerin “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanları 66.81, erkek öğrencilerin “İnternetin Olumsuz Sonuçları” puanlarından 64.36 yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0.000$). Kız öğrencilerin “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları 38.09, erkek öğrencilerin “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanlarından 35.83 yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin “Aşırı Kullanım” puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0.021$). Erkek öğrencilerin “Aşırı Kullanım” puanları 16.62, kız öğrencilerin “Aşırı Kullanım” puanlarından 15.91 yüksek bulunmuştur.

5. TARTIŞMA

Yapılan çalışmada öğrencilerin %32.5'inin 16 yaşında olduğu, tamamına yakınının kız olduğu, tamamının bilgisayar kullanmayı bildiğini, %98.5 tamamının internete en çok evdeki bilgisayardan bağlandığı, %34.5'inin günde üç-dört saat internette vakit geçirdiği saptanmıştır (Tablo 2). Bu sonuçlar, internete en çok evden bağlanıldığını ortaya koyan araştırmaların (128-131) sonuçları ile paralellik göstermektedir. Bu nedenlerle internete evden bağlanmanın oldukça kolay olduğu ve ergenlerin ailenin kontrolünün olabileceği ortamdan internete bağlandığını göstermektedir.

Evdeki bilgisayar ve cep telefonundan internete bağlanma oranı birlikte karşılaştırıldığında öğrencilerin %85.6'sının cep telefonundan bağlandığı belirlenmiştir (Tablo 3). Son yıllarda akıllı cep telefonlarının yaygınlaşması ile internet paketlerinin cazip hale gelmesi gittikçe cep telefonundan ve taşınabilir bilgisayarlardan internet kullanımında artış olduğu saptanmıştır

İnternete bağlanma zamanına ilişkin sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin yarısından fazlası internete en çok akşam bağlanmakta olduğu %75.3 ve yarısından fazlasının her gün internete bağlandığı saptanmıştır (Tablo 3). Aslan ve Yazıcı'nın (2016) yaptıkları üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ve ilişkili sosyodemografik faktörleri inceleyen çalışmada öğrencilerin %70.1'inin en çok akşam saatlerinden bağlandığı belirlenmiştir (132). Kussve arkadaşlarının (2013) adolesanlarda internet bağımlılığını inceleyen çalışmasında ilköğretim ve lise öğrencilerinin %27'sinin gece geç saatlere kadar internette zaman geçirdiğini ortaya koyan araştırmanın bulguları ile paralellik göstermektedir (84). Ergenlerin internete bağlandığı zaman dilimi problemlerli internet kullanımı açısından önemli olmaktadır (110). Gecenin geç saatlerinde kullanılan internetin çoğu zaman sabaha kadar devam ettiği ve günlük faaliyetleri olumsuz yönde etkilediği düşünüldüğünde tehlikeli ve bağımlı bir kullanım olduğu düşünülmektedir. Ergenlerin daha çok evden internete bağlandığı düşünüldüğünde internetin öğrencilerin evde oldukları akşam ve gece saatlerde de çok kullanılması beklenen bir sonuç olduğu ve diğer araştırmalarla paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet kullanım amacı sonuçlarına bakıldığında öğrencilerden yarısından fazlasının sohbet etmek amacıyla ve sosyal medya takip etmek amacıyla kullandığı belirlenmiştir (Tablo 7). Bu çalışmada ortaya çıkan eğlenme amaçlı kullanımın yüksek olduğu bulgusu internetin en sık kullanım amacının sohbet etmek ve sosyal medyayı takip etmek olduğu sonucuna ulaşılan araştırmaların (133-136) sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Ancak öğrencilerin ders için interneti kullanma oranlarının sohbet etmek, sosyal medyayı takip etmek kullanma oranlarından yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılan araştırmaların (133-136) sonuçları ile paralellik göstermemektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği toplamı, Problemlı İnternet Kullanımı ölçeği toplam, internetin olumsuz sonuçları, aşırı kullanım puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$), (Tablo 11). Beşaltı'nın (2016), ergenlerde internet bağımlılığı ve kişilik özelliklerinin bazı sosyodemografik özelliklere göre incelenmesi amacıyla 592 öğrenci ile yaptığı çalışmada yaş değişkeni ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farkın olmadığı saptanmıştır (137). Karaca (2012) ortaöğretimde eğitim öğretim gören sporcu öğrencilerin internet kullanımını üzerinde yaptığı çalışmada yaş değişkenine göre kişisel uyum ve sosyal uyum düzeyleri arasında anlamlı farkın olmadığı saptanmıştır (139). Puerta-Cortes ve Carbonell'in (2013) Kolombiyalı üniversite öğrencileri ile problemlı internet kullanımını ile ilgili 595 üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada yaş ile internet bağımlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı farkın olmadığını belirtmiştir (140). Literatür sonuçları ile bu araştırmanın sonuçları paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği toplam, Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği toplam, İnternetin Olumsuz Sonuçları, Aşırı Kullanım puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre grup ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 12). Cazanve arkadaşları'nın (2016) Romen lise ve üniversite öğrencileriyle bilgisayar kaygısı ve bilgisayara ve internete karşı tutumlarının incelenmesi üzerine 150 lise ve 150 üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada öğrencilerin 1. Sınıf öğrencileri 4.sınıfa göre daha çok internet bağımlı olduklarını belirtmiştir (141). Doğan (2014), internet bağımlılığı yaygınlığına ilişkin 569 ortaöğretim ve lise öğrencisi ile yaptığı çalışmada 8. sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre internet bağımlılığının yüksek olduğu belirlenmiş ve sekizinci sınıfa devam eden öğrencilerin bağımlılık düzeyinin

altı ve yedinci sınıftaki öğrencilerden daha yüksek olmasını bu öğrencilerin bilgisayar kullanma becerilerinden ve teknolojik imkanlarının diğer sınıflardaki öğrencilerden daha kolay erişebilmeleri ile ilişkilendirmiştir (142). Ayas ve Horzum'un (2013) ilköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve aile internet tutumu üzerine 407 ilköğretim öğrencisi ile yaptıkları çalışmada sınıflar arası internet bağımlılık düzeylerinin farklı olduğunu tespit etmiş ve 8. sınıfta öğrenim gören çocukların internet bağımlılık düzeylerini 6. sınıf ve 7. sınıfta öğrenim gören çocuklara göre daha yüksek olduğu ve ancak anlamlı farkın olmadığı belirlenmiştir (143). Ayrıca bu durumun öğrencilerin sınıf yükseldikçe internet bağımlılığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği toplam ve Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği ile anne ve baba eğitim düzeyi değişkenine göre grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 13-14). Çevik ve Çelikkaleli'nin (2010) ergenlerin arkadaş bağılılığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve annebaba eğitim düzeylerine göre incelenmesi üzerine 437 ergen ile yaptıkları çalışmada anne eğitim durumuna göre ergenlerin arkadaş bağılılığı puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı saptanmıştır (144). Doğan (2013), yaptığı çalışmada da ergenlerin baba eğitim düzeylerine göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirtmiştir (142). Prievara ve arkadaşlarının (2018) ergenlerin sorunlu internet kullanımı, sosyal ihtiyaçlar ve sosyal destek üzerine 408 ergen ile yaptıkları çalışmada aile eğitim düzeyinin azaldıkça internet bağımlılığında artış olduğu ve bireyin eğitim düzeyi arttıkça internet bağımlılığına yatkınlığının azaldığını (146) ifade edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda/sosyal rahatlık, aşırı kullanım puanları ortalamalarının gelir düzeyi değişkenine göre grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$), (Tablo 15). Ergenlerin gelir düzeylerine göre internet bağımlılık durumlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemesi; internet bağımlılığı ile gelir düzeyindeki farkı araştıran araştırmalarla paralellik göstermektedir (147-151). Ancak Yılmaz ve arkadaşları (2014), Gümüş ve arkadaşları (2015) ve Ünver ve Koç'un (2017), çalışmalarında ise ailelerin gelir düzeyi ile ergenlerin internet kullanımı arasında doğrudan bir ilişki olduğunu, gelir düzeyinde artış oldukça internet bağımlılık düzeyinin arttığı belirtilmiştir. İnternet bağımlılığı ile gelir düzeyi

arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar arasındaki bu farkın, internete ulaşımın giderek daha kolay ve ucuz hale gelmesiyle ilişkili olduğu düşünülmektedir. İnternete erişimdeki kolaylığın internet bağımlılığında bir neden olarak ortaya çıktığı da görülmektedir (114, 147, 152). Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı’nın internete erişim projesi ile ortaöğretim kurumları ve ilköğretim kurumlarının %94’üne internet erişimi sağlandığı ifade edilmiştir (153). Okullarda ücretsiz ve sınırsız erişime imkan verilmesi internete ulaşımı kolaylaştırdığı ve sosyo-ekonomik durumun, internet bağımlılığı düzeyi üzerindeki etkisinin kalkmasında etkili olabileceği düşünüldüğü ifade edilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği toplam puanları ortalamalarının ailedeki toplam birey sayısı değişkenine göre grup ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 16). Tanrıverdi (2012) ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine 999 lise öğrencisi ile yaptığı çalışmada aile içinde kardeş sayısı ile internet bağımlılık puanı arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığını belirtmiştir (154). İnan’ın (2010), ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı üzerine 524 öğrenci ile yaptığı çalışmada da kardeş sayısı ile internet bağımlılık ölçeği puanı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı farkın olmadığı saptanmıştır (155). Eroğlu’nun (2016) problemlili internet kullanımının benlik kurgusu ve dürtüselliğin yordama güçleri üzerine 327 üniversite öğrencisi ile yaptığı çalışmada problemlili internet kullanım ölçeği puanı ile ailede kardeş sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirtilmiştir (156). Bu araştırma sonuçlarının farklılık göstermesinin nedeni; kardeş sayısı az olan ya da ailedeki birey sayısının az olması lise öğrencileri aile içinde iletişim kurabilecek kişi sayısının az olmasından dolayı iletişim ihtiyacını internet aracılığıyla gidermeye çalışırlar. Bu yönelim kardeş sayısının az olduğu öğrencilerde internet bağımlılık düzeyinde artış olmasında ya da kardeş sayısı çok olan öğrencilerde evde tek bilgisayar olması nedeni ile bilgisayar kullanma süresinin kısa olması internet bağımlılık düzeyini düşürdüğü düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği toplam puanları ortalamalarının günlük internet kullanım süresi değişkenine göre grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0,000$). Şimşek ve arkadaşlarının (2015), lise öğrencilerinde umutsuzluk ve internet bağımlılığı üzerine 1596 lise öğrenileri ile yaptıkları çalışmada gün içinde en fazla

internetin 18:00-22:00 saatleri arasında kullanıldığı saptanmıştır. Ergenlerin gün içinde internet kullanım zamanına göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ve sabah, akşam, gece interneti kullanan ergenlerin internet bağımlılık düzeyleri diğer zamanlarda interneti kullananlardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir (103). Yapılan çalışmada gece 22:00'dan sonra internet kullandığını belirtenlerin puan ortalaması diğer zaman dilimlerinde kullananlara göre daha yüksek ve anlamlı bulunmuştur (103). Bulunan sonuç bu araştırma ile paralellik göstermektedir. İnternet bağımlılığı, problemlerle internet kullanımı ve internette kalma süresi arasındaki ilişkiyi araştıran birçok araştırma yapılmıştır. Heo ve arkadaşlarının (2014), Koreli ergenlerde bağımlılık yapan internet kullanımı üzerine 75.066 ortaöğretim öğrencisi ile yaptıkları çalışmada internet bağımlılarının haftada 20 saatten fazla internette kaldıkları belirlenmiştir (139). Cheung ve arkadaşlarının (2018), psikolojik iyi oluş ve ergenlerin internet bağımlılığına ilişkin Hong Kong'da okul temelli bir kesit üzerine 665 ergen ile yaptıkları çalışmada internet bağımlılarının haftada 19 saat, Shek ve Yu (2016), ise haftada 20–25 saat internette vakit geçirdikleri saptanmıştır. Young (1996) bu süreyi haftada 38.5 saat olarak belirlediği saptanmıştır (157, 158). Evren ve arkadaşları (2014) haftada 13 saat, Cerniglia ve arkadaşları (2014), ise haftada 8,48 saat olarak belirlemişlerdir (159, 160). Türkiye'de yapılan çalışmaların sonuçlarına bakıldığında Eroğlu (2016), çalışmasında öğrencilerin haftada 2-5 saat internet kullandıkları saptanmıştır (156). Altundağ (2016), lise öğrencilerinde sanal zorbalık ve problemlerle internet kullanımı ilişkisi üzerine 310 öğrenci ile yaptığı çalışmada 14-17 yaş grubundaki ergenler arasında haftada 12 saatin üzerinde internet kullanım oranını %7.6 olarak saptanmıştır (125). Bu araştırma sonuçlarına bakıldığında ergenlerin günlük internet kullanım süreleri değerlendirildiğinde araştırmaya katılan 503 öğrencinin günlük ortalama internet kullanım süresi en az bir saat, en fazla dört saattir. İnternet bağımlısı öğrencilerin günlük ortalama internet kullanım süresi 28.759, risk grubunda olan ergenlerin günlük ortalama internet kullanım süresi 16.8706, internet bağımlısı olmayan ergenlerin günlük ortalama internet kullanım süresi 8.8423 saat olduğu belirtilmiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler en fazla günlük ortalama üç-dört saat interneti kullanmakta ve örneklemin haftalık ortalama internet kullanım süresi 28.7628 saat olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internetin olumsuz sonuçları puanları ortalamalarının internet kullanım süresi değişkenine göre grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0.025$), (Tablo 19). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. İnternet kullanım süresi üç-dört yıl olanların internetin olumsuz sonuçları puanları 67.68 ± 14.43 , internet kullanım süresi beş-altı yıl olanların internetin olumsuz sonuçları puanlarından 65.13 ± 16.64 yüksek bulunmuştur. İnterneti kullandıkları yıl sayısı arttıkça, internet bağımlılık düzeylerinde artış görülmektedir. Bu çalışmanın sonuçlarına paralel olarak Spada (2014), problemlili internet kullanımı üzerine yaptığı araştırmada, bireylerin interneti hem yıl hem de günlük kullanım miktarı arttıkça, internet bağımlılık düzeylerinin de arttığı belirtilmiştir (162). Fakat Achab ve arkadaşlarının (2015) internetin problemlili kullanımıyla ilgili hastalıkların tespiti ve tedavisi zorlukları ve eğilimleri üzerine yapmış oldukları çalışmada interneti yıllık kullanım miktarı puan ortalaması ile internet bağımlılığı puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farkın olduğu belirtilmiştir (163). Young (1996) internet bağımlılarının internet kullanmaya yeni başlayan kullanıcılar olduğu belirtmiştir. Araştırmada, sosyal destek ile kaç yıldır interneti kullandıkları değişken arasında da anlamlı farklılık tespit edilmiştir. İnterneti kullandıkları yıl sayısı arttıkça ergen öğrencilerin algılanan sosyal destek durumlarında azalma görüldüğü ifade edilmiştir. Ergenlik döneminde bulunan ortaöğretim öğrencilerinin hem ruhsal hem de fiziksel olarak bir değişimin içinde olmaları ve bu dönemde sosyal desteğe ihtiyaç duydukları bilinmektedir. Gerekli sosyal desteği algılayamayan öğrencilerin giderek yalnızlaştıkları ve bu durumdan kurtulmak için internete giderek fazla zaman geçirmeleri sonucunda internete bağımlı hâle geldikleri düşünülmektedir (69).

Araştırmaya katılan öğrencilerin aşırı kullanım puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0.021$). Erkek öğrencilerin aşırı kullanım puanları 16.62, kız öğrencilerin aşırı kullanım puanlarından 15.91 yüksek bulunmuştur. Cinsiyet değişkeni açısından, risk grubunda bulunan kız ve erkek gruplarına baktığımızda internet bağımlısı olan grupta erkek sayısı, kız sayısından daha fazla olduğu belirlenmiştir. Literatürde yer alan çalışma sonuçlarından bazıları bizim çalışma sonuçlarıyla paralellik göstererek erkeklerin kızlardan daha fazla internet bağımlısı olduğunu ifade etmişlerdir (120, 151, 156-159, 161-164). Türkiye’de Demikaya ve arkadaşlarının (2015) bir üniversite hastanesi çocuk ve ergen psikiyatrisi

polikliniğine başvuran olguların tanıları ve sosyodemografik özelliklerini inceleyen ve toplam 832 hasta ile yaptıkları çalışmada üç ayrı çocuk psikiyatrisi kliniğinde yapılan araştırmada, olguların %66.9'unun erkek çocuklardan oluştuğunu ifade etmişlerdir (164). Torio ve arkadaşları (2015), ABD'de 2011 yılında yapılan bir çalışmada, ruh sağlığı hizmeti alan 40639 çocuktan %60.8'inin erkek olduğu saptamıştır (165). İspanya'da ve İngiltere'de yapılan çalışmalarda, çocuk ve ergen psikiyatri polikliniğine başvuran olguların çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu bildirilmektedir (166, 167). Literatürde internet bağımlılığı ve problemli internet kullanımının erkeklerde daha fazla görülmesi erkek ve kızlara yüklenen toplumsal roller ve yetiştirme biçimi arasındaki farklılığın olduğu düşünülmektedir. Bu farklılıkların kaynağı, ergenlik döneminde kızların daha kontrollü olmalarına yönelik toplumsal beklenti ile ailenin onlar üzerindeki sınırlama ve kontrolünü arttırması, toplumun kızlara yönelik diğerlerinin istek ve beklentilerine duyarlı, nazik, zayıf olma ile ilgili beklentilerine karşın riskli davranışların erkeklerde daha hoşgörü ile karşılanması ile açıklanabilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Araştırmanın sonuncunda öğrencilerin;

- %32.5 16 yaş grubunda olduğu,
- %69.8'inin her gün ve %34.5'inin günde üç-dört saat internet kullandığı belirlenmiştir.
- Tamamına yakınının akıllı telefona sahip olduğu ve internete evde bağlandığı,
- %53.4'ünün sohbet etmek ve %60.0'ünün sosyal medyayı takip etmek amacıyla internet kullandığı belirlenmiştir.

Öğrencilerin “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puan ortalaması 27.92 ± 10.30 ; “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam puanı ortalaması 122.82 ± 26.60 ; “İnternetin Olumsuz Sonuçları” alt grup ortalaması 66.18 ± 15.88 ; “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” alt grup ortalaması 37.51 ± 9.17 ; “Aşırı Kullanım” alt grup ortalaması 16.09 ± 5.32 olarak saptanmıştır.

“Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam ile “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam puanları arasında negatif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır ($p=0.000$).

Öğrencilerin “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği”, “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam, “İnternetin Olumsuz Sonuçları”, “Aşırı Kullanımı” alt gruppuanları ortalamalarının yaş değişkenine göre grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Öğrencilerin “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam, “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam, “İnternetin Olumsuz Sonuçları”, “Aşırı Kullanım” alt gruppuanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Anne- baba eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve ailedeki birey sayısına göre grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Öğrencilerden interneti en çok gece yarısından sonraki zaman diliminde kullananların “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği”, “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” alt grup puan ortalamalarının yüksek olduğu saptanmıştır. Ancak “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık” puanları ortalamalarının internet kullanım süresi değişkenine

göre grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Öğrencilerin “Aşırı Kullanım” puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0.021$). Erkek öğrencilerin “Aşırı Kullanım” puanları 16.62, kız öğrencilerin “Aşırı Kullanım” puanlarından 15.91 yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği” toplam, “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği” toplam, “İnternetin Olumsuz Sonuçları”, “Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık”, “Aşırı Kullanım” puanları ortalamalarının okul değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Araştırmanın genel sonucunda; Uzun süreli internet kullanımının bağımlılığı, kısa süreli de olsa aşırı internet kullanımının riskli olumsuz davranışlara neden olduğu belirlenmiştir. Lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ile aşırı internet kullanımı interneti zararlı sonuçlarına maruz kalma durumumu arasında **ters yönde ilişki** olduğu belirlenmiştir. Bu çerçevede araştırmanın hipotezi olan **“lise öğrencilerinde bağımlılık düzeyinde internet kullanma ile risk boyutunda problemlı internet kullanma arasındaki ilişki vardır”** kanıtlanmıştır. Bu durum, her problemlı internet kullanıcısı çocuğun internet bağımlısı olmadığını ya da her internet bağımlısı çocuğun problemlı bir kullanıcı olmadığını düşündürmektedir.

Öneriler

Araştırma sonuçlarından yola çıkarak aşağıdaki önerilerde bulunabilir:

İnternete ulaşma ve kullanma imkânlarının kontrol altına alınması; belirli sınırlamaların getirilmesi; internet bağımlılığının zararları konusunda özellikle öğretmen, veli ve öğrencilerin bilinçlenmesi için eğitim çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

Öğrencilerin serbest zamanlarında ilgilenebilecekleri daha eğitsel ilgi ve çalışma alanları belirlenerek öğrencilerin bunlara katılımlarının teşvik edilmesi, internet bağımlısı olma ihtimalini zayıflatarak daha olumlu sonuçlar alınabilir.

Arkadaşları ile yüz yüze ilişkilerin özendirilmesi ve sosyal destek ağlarının güçlendirilmesi yönünde,

Evde internetin bulunmaması ya da velilerin, çocuklarının internete girme süreleri ve amaçları konusunda belirli sınırlamalar getirmeleri, çocuklarını bağımlılık riskinden korumaya katkı sağlayabileceği,

Öğrencilerin bilgisayar kursuna katılma ya da bilgisayarı öğrenme süreçlerinde internet ya da bilgisayar bağımlılığı, bilgisayar ve internetin hangi amaçlarla nasıl kullanılması gerektiği gibi konularda bilgilendirilmelerinin, onların internet bağımlısı haline gelme riskini azaltabilir.

Ailelere çocuklarının internet etkinliklerini uygun şekilde denetlemelerini sağlayan becerilerin kazandırılması gerektiği,

İnternet kullanım süresinin ve amacının İnternet Bağımlılığı ve Problemlerle ilgili internet kullanımı ile olan ilişkisi düşünüldüğünde, bu konunun derinlemesine inceleneceği nitel araştırmaların yapılması gerektiği,

İnternet bağımlılığı ve problemlerle ilgili internet kullanımı konusunda ve bu çalışmada yer almamış değişkenlerin (özellikle kentleşme) de inceleneceği farklı modellerde araştırmaların yapılması literatüre önemli katkı sağlayacağı,

7. KAYNAKLAR

1. Anderson CA, Bushman BJ. Effects of violent video games on aggressive behaviour, aggressive cognition, aggressive affect, physiological arousal, and prosocial behaviour: A metaanalysis of the scientific literature. *Psycho Science* 12:353-9; 2001.
2. Colwell J, Payne J. Negative correlates of computer game play in adolescents. *British Journal of Psychology* 91:295-310, 2000.
3. Cömert I, Kayıran MS. Çocuk ve ergenlerde internet kullanımı. *Çocuk Dergisi* 10(4): 166-170. 2010.
4. Chisholm JF. Cyberspace violence against girls and adolescent females, *Annals New York Academy of Sciences* 1087:74-89, 2006.
5. Berson I, Berson M. Digital literacy for effective citizenship. *Social Education* 67(3):164-7, 2003.
6. Holman JP, Hansen CE, Cochian ME, Lindsey CR. Internet faking but not frequency of use affect social skills, self-esteem, social anxiety, and aggression. *Cyber Psychological Behaviour* 8(1):1-6, 2005.
7. Kelleci M, Güler N, Sezer H, Gölbaşı Z. Lise öğrencilerinde internet kullanma süresinin cinsiyet ve psikiyatrik belirtiler ile ilişkisi. *TAF Prev Med Buletin* 8(3):223-30, 2009.
8. Kürtüncü M, Uzun M, Ayoğlu FN. Ergen Eğitim Programının Riskli Sağlık Davranışları ve Sağlık Algısına Etkisi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science* 5(2):187-195, 2015.
9. Li X, Atkins MS. Early childhood computer experience and cognitive and motor development. *Pediatrics* 113:1715- 22. 2004.
10. Madell D, Muncer S. Gender differences in the use of the internet by English secondary school children, *Social Psycho of Educ* 7:229-51, 2004.
11. Muslu GK, Bolşık B. Çocuk ve Gençlerde İnternet Kullanımı. *TAF Prev Med Bull* 8(5):445-450, 2009.
12. Parlak A. İnternet ve Türkiye’de internetin gelişimi. T.C Fırat Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Elektrik-Elektronik Bölümü Bitirme Ödevi. 2005.
13. Stalh C, Fritz N. Internet safety: Adolescents self report, *Journal of Adolesc Health* 31:7-10, 2002.

14. TUIK 2011 (Türkiye İstatistik Kurumu) Raporu, www.tuik.gov.tr. Erişim tarihi: 10.10.2016.
15. TUIK (Türkiye İstatistik Kurumu) (2015), Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması 2015 <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.doid=18660>. Erişim tarihi: 10.10.2016.
16. Harrington J, Palmert MR. Definition, etiology, and evaluation of precocious puberty. Up To Date, Section Editors: Peter J. Snyder, MD; William F. Growley, Jr, MD; Mitchell E. Geffner, MD; Waltham, MA: Walters Kluwer Health, 2016.
17. Parlaz A. E, Tekgül, N, Karademirci E, ve Öngel K. Ergenlik dönemi: fiziksel büyüme, psikolojik ve sosyal gelişim süreci. Turk Family Physı 3(4): 10-17, 2012.
18. Ichenko N. A. Teenager as the subject of self-determination the resources and risk. Psihologičeskaâ Nauka i Obrazovanie, 6(1): 69-76, 2014.
19. Prentice P, Williams R. Disorders of puberty. Medicine 41(10): 604-606, 2013.
20. Dolgin K. G, and Rice F. P. The adolescent: Development, relationships, and culture. 11 The Edition, pp: 58-76 Boston, MA: Allyn and Bacon 2014.
21. Lee J, Jung D, Kim I, Hwang H. Ecological Factors Influencing Adolescents Negative Emotion: Moderating Effects of Parents Abuse. Journal of the Korea Academia-Industrial Cooperation Society 15(5): 2713-2723, 2014.
22. Coleman J. C. The Nature of Adolescence. Taylor Francis. Simultaneously published in the USA and Canada, by Psychology Press, 4th Edition, pp.132-138, 270 Madison Avenue, New York, 2011.
23. Li Y, Lerner R. M. Trajectories of school engagement during adolescence: implications for grades, depression, delinquency and substance use. Developmental Psycho 47(1): 233-47,2011.
24. Lerner R. M, Lerner J. V, von Eye A, Bowers E. P, Lewin B. S. Individual and contextual bases of thriving in adolescence: A view of the issues. Journal Of Adolescence 34(6): 1107-1114, 2011.
25. Van Hasselt V. B, Hersen M. (Eds.). Handbook of social development: A lifespan perspective. 2. The Edition, pp: 24-55, Springer Science and Business Media, New York 2013.
26. Kulaksızoğlu A. Ergenlik Psikolojisi. 1. Baskı, s: 82-93, Remzi Kitapevi, İstanbul 2011.

27. McLean K. C, Syed, M. (Eds.). The Oxford handbook of identity development. 1. The Edition, pp: 14-32, Oxford Library of Psychology, Washington 2014.
28. Crawford T. N, Cohen P, Johnson J. G, Sneed J. R, Brook J. S. The course and psychosocial correlates of personality disorder symptoms in adolescence: Erikson's developmental theory revisited. Journal of Youth and Adolescence 33(5): 373-387, 2014.
29. Crockett L. J, Crouter A. C. Pathways through adolescence: Individual development in relation to social contexts. 1. The Edition, pp: 45-72 Psychology Press, Washington 2014.
30. Arnett J. J. Adolescence and emerging adulthood. 5. The Edition, pp:51-68, Pearson. Library of Congress Cataloging-in-Publication Data, Boston 10:0-13-814458-3, 2014.
31. Bilgin M, İ, Yazgan, B. ve Kılıç, A. M. Gelişim Psikolojisi Çocuk ve Ergen Gelişimi. s: 241. [Pegem Akademi Yayıncılık](#), Ankara, 2017.
32. Santrock J. W. Editör: Diğdem M. Sıyez, Ergenlik, 2. baskı s: 240, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara 2014.
33. Durmuş A. Ergenlik Dönemi, 2. Baskı, s: 145, Nesil Yayınları, İstanbul 2012.
34. Abalı O. Ergenlik dönemi ve ruhsal yaklaşım. 1. Baskı, s: 148-158, Deha Terapi Eğitim Danışmanlık Ltd Şti. İstanbul 2014.
35. Dishion, T. J. and Tipsord J. M. Peer contagion in child and adolescent social and emotional development. Annual Review Of Psycho 62: 189-214, 2011.
36. Şahin Ş, Özçelik Ç. Ç. Ergenlik Dönemi Ve Sosyalleşme. Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi 5(1): 42-49, 2016.
37. Bakırcıoğlu R. Çocuk ve Ergende ruh sağlığı. 6. Baskı, s: 244, Anı Yayıncılık, Ankara 2011.
38. Temel F. ve Aksoy B. A. Ergen ve gelişimi, yetişkinliğe ilk adım. 1. Baskı s:23-24, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara 2016.
39. Schwartz S. J, Donnellan M. B, Ravert R. D, Luyckx K, and Zamboanga B. L. Identity development, personality, and well being in adolescence and emerging adulthood: Theory, research, and recent advances. 6. The Edition, pp: 95-105 Handbook of Psychology, Second Edition, New York 2012.
40. Özdemir O, Özdemir P. G, Kadak M. T. ve Nasıroğlu S. Kişilik gelişimi. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. 4 (4): 566-589, 2012.

41. Klimstra T. A, Hale W. W, Raaijmakers Q. A, Branje S. J. and Meeus W. H. Identity formation in adolescence: Change or stability? *Journal of Youth and Adolescence*. 39(2): 150-162, 2012.
42. Dweck C. S. *Self-theories: Their role in motivation, personality, and development*. 1 Edition, pp: 51-78 Psychology Press, New York 2013.
43. Saygılı S. *Ergenlik Sorunları*. 1. Baskı, s:18-19, TÜRDAV Yayınları, İstanbul 2010.
44. Ergin H, Yıldız S. A, Ergin H, Yıldız S. A. *Gelişim psikolojisi*. 3. Baskı, s: 48-49, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2010.
45. Akbağ M. *Gelişim psikolojisi konularına giriş: Kavramlar, İlkeler, Dönemler*. 1. Baskı, s: 27-55, Pegem Atıf İndeksi, Ankara 2017.
46. Gürses İ, Kılavuz M. A. Erikson'un psiko-sosyal gelişim dönemleri teorisi açısından kuşaklararası din eğitimi ve iletişiminin önemi. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 20(2): 153-166, 2011.
47. Santrock J. W. *Yaşam Boyu Gelişim-Gelişim Psikolojisi*. 11. Baskı, Çev. Galip Yüksel, s: 54-85, Nobel Yayınevi, Ankara 2011.
48. Nakamura L, Chow-White P. A. Introduction, Race and digital technology: Code, the color line, and the information society. In: *Race after the Internet*, 1 The Edition, pp. 7-24, Canada 2013.
49. Ryan J. *A History of the Internet and the Digital Future*. 1 The Edition, pp:14-35, Reaction Books, England 2010.
50. Russell A. L. *Histories of Networking vs. the History of the Internet*. In SIGCIS Workshop, pp:1-10 Vol. 7, England 2012.
51. Parlak A. *İnternet ve Türkiye'de İnternetin Gelişimi*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, Elazığ, 2015.
52. Antonov A. A. *The New Global Information Network Free from the Drawbacks of the Internet*. *ARNP Journal of Science and Technology* 2: 957-962, 2012.
53. Valcke M, Bonte S, De Wever B. and Rots, I. *Internet parenting styles and the impact on Internet use of primary school children*. *Computers and Education* 55(2): 454-464, 2012.
54. Wang H, Zhou X, Lu C, Wu J, Deng X. and Hong, L. *Problematic Internet use in high school students in Guangdong Province, China*. *PloS ONE* 6 (5): e19660, 2011.

55. Demirel M, Yörük M, Özkan O. Çocuklar İçin Güvenli İnternet: Güvenli İnternet Hizmeti ve Ebeveyn Görüşleri Üzerine Bir Araştırma-Safe Internet For Children: A Study On Safe Internet Service And Parental Views. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(7): 54-68, 2012;
56. Araştırma ve Etütler Merkezi. <http://www.arem.gov.tr/internet>. pdf. Erişim Tarihi: 25.11.2018.
57. Günüş S, Kayri M. Türkiye’de internet bağımlılık profili ve internet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik-güvenirlik çalışması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 39(39): 220-232, 2010.
58. Tetik B. İnternet bağımlılığı ile dikkat süreçleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2015
59. Lenhart A, Purcell K, Smith A, Zickuhr K. Social Media and Mobile Internet Use among Teens and Young Adults. Millennials. Pew İnternet and American Life Project; 2010.
60. World Health Organisation. <http://apps.who.int/iris/bitstream/handle> Erişim Tarihi:26.11.2018
61. İnternet World State-Useage and Population İstatistics. <https://www.internetworldstats.com/stats.htm> Erişim Tarihi: 26.11.2018
62. Krishnamurthy S, Chetlapalli S. K. İnternet addiction: Prevalence and risk factors: A cross-sectional study among college students in Bengaluru, the Silicon Valley of India. Indian Journal of Public Health 59(2): 115-21, 2015.
63. Brand M, Laier C. and Young K. S. İnternet addiction: coping styles, expectancies, and treatment implications. Frontiers in Psychology 5: 1256. 2014.
64. Festinger D. S, Dugosh K. L, Clements N, Flynn A. B, Falco M, McLellan A. T. and Arria A. M. Use of the internet to obtain drugs without a prescription among treatment-involved adolescents and young adults. Journal of Child and Adolescent Substance Abuse 25(5): 480-486, 2016.
65. Lenhart A, Purcell K, Smith A, Zickuhr K. Social media and mobile internet use among teens and young adults. Pew İnternet and American Life Project: Washington DC, 2015.
66. Kayri M, Günüş S. Yüksek ve düşük sosyoekonomik koşullara sahip öğrencilerin internet bağımlılığı açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi. The Turkish Journal on Addictions 3(2): 165-183, 2016.

67. Eşgi N. Aile-Çocuk internet bağımlılık ölçeği'nin türkçeye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Kastamonu Eğitim Dergisi 22(2): 807-839, 2014.
68. Young K. S. Psychology of computer use: XL. Addictive use of the Internet: a case that breaks the stereotype. Psychological Reports 79(3): 899-902, 1996.
69. Günüş S. ve Doğan A. The relationship between Turkish adolescent's Internet addiction, their perceived social support and family activities. Computers in Human Behavior 29: 2197-2207, 2013.
70. Şahin C. ve Korkmaz Ö. İnternet bağımlılığı ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi 32: 101-115, 2011.
71. Ergin A, Uzun S.U. ve Bozkurt A.İ. Tıp fakültesi öğrencilerinde internet bağımlılığı sıklığı ve etkileyen etmenler. Pamukkale Tıp Dergisi 6(3): 134-142, 2013.
72. Türkoğlu S. Ergenlerin problemlili internet kullanımları ile siber zorbalık eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2013.
73. Bozkurt H, Şahin S, Zoroğlu S. İnternet bağımlılığı: güncel bir gözden geçirme. Journal Of Contemporary Medicine 6(2): 1-13, 2016;
74. Alaçam H, Atesci F. Ç, Sengül A. C. ve Tümkaya S. Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığının sigara ve alkol kullanımı ile ilişkisi/The relationship between smoking and alcohol use and internet addiction among the university students. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 16(6): 383-388, 2015.
75. İnternet Bağımlılığı <https://www.yesilay.org.tr/documents/file/yesilay/kitap/tbm/internet-bagimliliği.pdf>, Erişim Tarihi: 29.11.2018
76. Weinstein A. and Lejoyeux M. İnternet addiction or excessive internet use. The American Journal Of Drug and Alcohol Abuse. 36(5): 277-283, 2010.
77. Canan F. Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı, disosiyatif belirtiler ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki. Tıpta Uzmanlık Tezi, Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi, Düzce, 2010.
78. Ha J. H, Chin B, Park D. H, Ryu S. H. and Yu J. Characteristics of excessive cellular phone use in Korean adolescents. CyberPsychology & Behavior 11(6): 783-784, 2008.
79. Johnson N. F. The multiplicities of internet addiction: The misrecognition of leisure and learning. 3 The Edition, pp:15-24, Routledge, England 2016.

80. Azher M, Khan R. B, Salim M, Bilal M, Hussain A, Haseeb M. The relationship between internet addiction and anxiety among students of University of Sargodha. *International Journal of Humanities and Social Science* 4 (1): 288-293, 2014.
81. Young K. The evolution of Internet addiction disorder. In *Internet Addiction* pp. 3-18, Springer, 2017.
82. Spada M. M. An overview of problematic Internet use. *Addictive Behaviors*, 39 (1): 3-6, 2014.
83. Kuss D. J, Lopez-Fernandez O. Internet addiction and problematic Internet use: A systematic review of clinical research. *World Journal Of Psychiatry* 6 (1): 143-76, 2016.
84. Davis, R. A. A cognitive-behavioral model of pathological Internet use. *Computers in Human Behavior* 17(2): 187-195, 2001.
85. Ceyhan A. A. İnternet kullanma temel nedenlerine göre üniversite öğrencilerinin problemleri internet kullanımı ve algıladıkları iletişim beceri düzeyleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 11(1): 59-77, 2011.
86. Pawlikowski M, Nader I. W, Burger C, Stieger S, Brand M. Pathological Internet use—It is a multidimensional and not a unidimensional construct. *Addiction Research and Theory* 22(2): 166-175, 2014.
87. Caplan S. E. The changing face of problematic internet use: an interpersonal approach. pp.44-67, 2018.
88. Kalkan M. ve Kaygusuz C. İnternet bağımlılığı, sorun ve çözümler. s:117-118, Anı Yayıncılık, Ankara, 2013.
89. Kiraly O, Griffiths M. D, Urban R, Farkas J, Kökönyei G, Elekes Z, Demetrovics Z. Problematic internet use and problematic online gaming are not the same: findings from a large nationally representative adolescent sample. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking* 17(12): 749-754, 2014.
90. Çetinkaya M. İlköğretim öğrencilerinde internet bağımlılığının incelenmesi. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2013.
91. Reiner I, Tibubos A. N, Hardt J, Müller K, Wölfling K, Beutel M. E. Peer attachment, specific patterns of internet use and problematic internet use in male and female adolescents. *European Child and Adolescent Psychiatry* 26(10): 1257-1268, 2017.

92. Prievara D. K, Piko B. F, Luszczynska A. Problematic internet use, social needs, and social support among youth. *International Journal of Mental Health and Addiction* 1-12, 2018.
93. Şahin C, Yağcı M. Sosyal medya bağımlılığı ölçeği-yetişkin formu: Geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 14(1): 523-538, 2017.
94. Eroğlu Y, Peker A. Ergenlerde akran ilişkileri ile siber zorbalık statüleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 10(11): 593-593, 2015.
95. Kılınç İ, Gündüz Ş. Lise öğrencilerinin siber duyarlılık, internet bağımlılığı ve insani değerlerinin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 7(2): 261-283, 2017.
96. Yılmazsoy B, Kahraman M. Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile sosyal medyayı eğitsel amaçlı kullanımları arasındaki ilişkinin incelenmesi: Facebook örneği. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education* 6(1): 9-20, 2017.
97. Horzum M. B. İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim* 36(159): 56-68, 2011.
98. Akçay D, Özcebe H. Okul öncesi eğitim alan çocukların ve ailelerinin bilgisayar oyunu oynama alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Çocuk Dergisi* 12(2): 66-71, 2012.
100. Gökçearslan Ş, Günbatar M. S. Ortaöğrenim öğrencilerinde internet bağımlılığı. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama* 2(2): 10-24, 2012.
101. Çakır Ö, Ayas T, Horzum M. B. Üniversite öğrencilerinin internet ve oyun bağımlılıklarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Journal Of Faculty Of Educational Sciences* 44(2): 95-118, 2011.
102. Taylan H. H, Kara H. Z, Durgun A. Ortaokul ve lise öğrencilerinin bilgisayar oyunu oynama alışkanlıkları ve oyun tercihleri üzerine bir araştırma. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 3(1), 78-87, 2017.
103. Şimşek N, Akça N. K, Şimşek M. Lise öğrencilerinde umutsuzluk ve internet bağımlılığı. *TAF Preventive Medicine Bulletin* 14(1): 7-14, 2015.

104. Çavuş S, Ayhan B, Tuncer M. Bilgisayar oyunları ve bağımlılık: Üniversite öğrencileri üzerine bir alan araştırması. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi (43), 2016.
105. Tuncay A. S, Horzum M. B. İlköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve aile internet tutumu. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi 4(39), 46-57, 2013.
106. Kuss D. D, Griffiths M, Karila L, Billieux J. Internet addiction: a systematic review of epidemiological research for the last decade. Current Pharmaceutical Design 20(25), 4026-4052, 2014.
107. Madran H. A. D. and Çakılcı E. F. The relationship between aggression and online video game addiction: A study on massively multiplayer online video game players. Anatolian Journal of Psychiatry 15(2), 99-107, 2014.
108. Mak K. K, Lai C. M, Watanabe H, Kim D. I, Bahar N, Ramos M, Cheng C. Epidemiology of internet behaviors and addiction among adolescents in six Asian countries. Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking 17(11), 720-728, 2014.
109. Reed P, Romano M, Re F, Roaro A, Osborne L. A, Vigano C. and Truzoli R. Differential physiological changes following internet exposure in higher and lower problematic internet users. PLOS ONE, 12(5): e0178480, 2017.
110. Scimeca G, Bruno A, Cava L, Pandolfo G, Muscatello M. R. A. and Zoccali R. The relationship between alexithymia, anxiety, depression, and internet addiction severity in a sample of Italian high school students. The Scientific World Journal 1-8, 2014.
111. Yang S. Y, Kim H. S. Effects of a prevention program for internet addiction among middle school students in South Korea. Public Health Nursing 35(3): 246-255, 2018.
112. Li Y, Zhang X, Lu F, Zhang Q. and Wang Y. Internet addiction among elementary and middle school students in China: a nationally representative sample study. Cyberpsychology, Behavior and Social Networking 17(2): 111-116, 2014.

113. Ostovar S, Allahyar N, Aminpoor H, Moafian F, Nor M. B. M. and Griffiths M. D. Internet addiction and its psychosocial risks (depression, anxiety, stress and loneliness) among Iranian adolescents and young adults: A structural equation model in a cross-sectional study. *International Journal of Mental Health and Addiction* 14(3): 257-267, 2016.
114. Gümüş A. B, Şıpkın S, Tuna A, Keskin G. Üniversite öğrencilerinde problemlili internet kullanımı, şiddet eğilimi ve bazı demografik değişkenler arasındaki ilişki. *TAF Preventive Medicine Bulletin* 14(6): 460-467, 2015.
115. Demirli C, Arslan G. Ergenlerin internet bağımlılığı düzeylerinin incelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 17(33): 49-64, 2018.
116. Irmak A. Y, Erdoğan S. Ergen ve genç erişkinlerde dijital oyun bağımlılığı: güncel bir bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi* 27(2): 128-37, 2016.
117. Odacı H, Çikrikci Ö. Problemlili internet kullanımında depresyon, kaygı ve stres düzeyine dayalı farklılıklar. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions* 4(1): 41-61, 2017.
118. Kaplan N. Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılık düzeylerinin sağlık üzerine etkilerinin incelenmesi. *İzmir Kitap Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, 2016.
119. Widyanto L. and Griffiths M. An empirical study of problematic Internet use and self-esteem. *International Journal of Cyber Behavior, Psychology and Learning* 1(1): 13-24, 2011.
120. Mei S, Yau Y. H, Chai J, Guo J. and Potenza M. N. Problematic Internet use, well-being, self-esteem and self-control: Data from a high-school survey in China. *Addictive Behaviors* 61: 74-79, 2016.
121. Spada M. M. An overview of problematic Internet use. *Addictive Behaviors* 39 (1): 3-6, 2014.
122. Aboujaoude E. Problematic Internet use: an overview. *World Psychiatry* 9 (2): 85-90, 2010.
123. Liu T. C. Phenomenology and Epidemiology of Problematic Internet Use. pp:176, *The Oxford Handbook of Impulse Control Disorders*, 2011.
124. Starcevic V. Problematic Internet use: a distinct disorder, a manifestation of an underlying psychopathology, or a troublesome behaviour? *World Psychiatry* 9(2): 92-93, 2010.

125. Altundağ Y. Lise öğrencilerinde sanal zorbalık ve problemli internet kullanımı ilişkisi. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying* 3(1): 27-43, 2016.
126. Bahar H. H, Meral D. Ortaöğretim öğrencilerinde problemli internet kullanımının yalnızlık ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 18(2), 1117-1134, 2016.
127. Ceyhan E, Ceyhan A. A. and Gürcan A. The validity and reliability of the problematic internet usage scale. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 7(1): 411-416, 2007.
128. Akbulut A.B, Yılmazel G. Ergen yaş grubunda internet bağımlılığı düzeyinin belirlenmesi. *HASUDER, 15.Ulusal Halk Sağlığı Kongresi, 2-6 Ekim 2012.*
129. Doruk D. Öğrenme isteksizliğinin internet kullanımıyla ilişkilendirilmesi (Ergen boyutunda). *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007.*
130. Esen E. Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2010.*
131. Gençer S.L. ve Koç, M. Internet abuse among teenagers and its relations to internet usage patterns and demographics. (Çevrimiçi sürüm). *Educational Technology and Society* 15(2): 25–36, 2012.
132. Aslan E. ve Yazıcı, A. Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ve ilişkili sosyodemografik faktörler. *Klinik Psikiyatri Dergisi* 19(3): 109-117, 2016.
133. Çetin A. B. ve Ceyhan A. A. Ergenlerin internette kimlik denemeleri ve problemli internet kullanım davranışları. *The Turkish Journal on Addictions* 1(2): 5-46, 2014.
134. Şen B. G, Sevim Y, Artuç S. İlköğretim çağındaki çocukların internet kullanımlarının ebeveyn görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 4(1): 175-184, 2015.
135. Lemola S, Perkinson-Gloor N, Brand S, Dewald-Kaufmann J. F, Grob A. Adolescent's electronic media use at night, sleep disturbance, and depressive symptoms in the smartphone age. *Journal Of Youth And Adolescence* 44(2): 405-418, 2015.

136. Lange K, Cohrs S, Skarupke C, Görke M, Szagun B, Schlack R. Electronic media use and insomnia complaints in German adolescents: gender differences in use patterns and sleep problems. *Journal of neural transmission* 124(1): 79-87, 2017.
137. Beşaltı M. Ergenlerde internet bağımlılığı ve kişilik özelliklerinin bazı sosyodemografik özelliklere göre incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep, 2016.
138. Döner C. İlköğretim öğrencilerinde internet bağımlılığının farklı değişkenlere göre incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2011.
139. Karaca Y. Ortaöğretim kurumlarındaki sporcu öğrencilerin kişisel uyum ve sosyalleşme düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sporda Psikososyal Alanlar Ana Bilim Dalı, Ankara, 2012.
140. Puerta-Cortés D. X. and Carbonell X. Problematic Internet use in a sample of Colombian university students. *Avances En Psicología Latino Americana* 31(3): 620-631, 2013.
141. Cazan A. M, Cocoradă E. and Maican C. I. Computer anxiety and attitudes towards the computer and the internet with Romanian high-school and university students. *Computers in Human Behavior* 55: 258-267, 2016.
142. Doğan A. İnternet bağımlılığı yaygınlığı, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Programı, İzmir, 2014.
143. Ayas T. ve Horzum M. B. İlköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve aile internet tutumu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 4(39): 46-5, 2013.
144. Çevik G. B. ve Çelikkaleli Ö. Ergenlerin arkadaş bağlılığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve anne-baba eğitim düzeylerine göre incelenmesi. *Journal Of The Cukurova University Institute Of Social Sciences* 19 (3): 225-240, 2010.
145. Prievara D. K, Piko B. F, Luszczynska A. Problematic internet use, social needs, and social support among youth. *International Journal of Mental Health and Addiction* 1-12, 2018.

146. Lin M. P, Wu J. Y. W, You J, Hu W. H, Yen C. F. Prevalence of internet addiction and its risk and protective factors in a representative sample of senior high school students in Taiwan. *Journal of Adolescence* 62: 38-46, 2018.
147. Zajac K, Ginley M. K, Chang R. and Petry N. M. Treatments for Internet gaming disorder and Internet addiction: A systematic review. *Psychology of Addictive Behaviors* 31(8): 979-994, 2017.
148. Yılmaz S, Hergüner S, Bilgiç A, Işık Ü. Internet addiction is related to Attention deficit but not hyperactivity in a sample of high school students. *International Journal Of Psychiatry In Clinical Practice* 19(1): 18-23, 2015.
149. Lam L. T. Parental mental health and internet addiction in adolescents. *Addictive Behaviors* 42: 20-23, 2015.
150. Jorgenson A. G, Hsiao R. C. J. and Yen, C. F. Internet addiction and other behavioral addictions. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics* 25(3): 509-520, 2016.
151. Lau J. T, Gross D. L, Wu A. M, Cheng K. M. and Lau M. M. Incidence and predictive factors of Internet addiction among Chinese secondary school students in Hong Kong: A longitudinal study. *Social Psychiatry And Psychiatric Epidemiology* 52(6): 657-667, 2017.
152. Ünver H. ve Koç Z. Siber zorbalık ile problemli internet kullanımı ve riskli internet davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Turkish Educational Sciences* 15(2): 117-140, 2017.
153. Bilinçli Güvenli İnternet. <http://canakkale.meb.gov.tr/www/fatih-projesi-bilisim-teknolojilerinin-ve-internetin-bilincli-guvenli-kullanimi> Erişim Tarihi 02.12.2018
154. Tanrıverdi S. Ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı: Van, 2012.
155. İnan A. İlköğretim II. kademe ve ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2010.
156. Eroğlu Y. Üniversite öğrencilerinde problemli internet kullanımı: İlişkisel-karşılıklı bağımlı benlik kurgusu ve dürtüselliğin yordama güçleri. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 11(3): 1091-1114, 2016.

157. Heo J, Oh J, Subramanian S. V, Kim Y. and Kawachi I. Addictive internet use among Korean adolescents: A national survey. *PloS ONE*, 9(2), e87819, 2014.
158. Cheung J. C. S, Chan K. H. W, Lui Y. W, Tsui M. S. and Chan C. Psychological well-being and adolescent's internet addiction: a school-based cross-sectional study in Hong Kong. *Child and Adolescent Social Work Journal* 1(11): 447-487, 2018.
159. Shek D. T, Yu L. Adolescent internet addiction in Hong Kong: prevalence, change, and correlates. *Journal Of Pediatric And Adolescent Gynecology* 29(1): 22-30, 2016.
160. Evren C, Dalbudak E, Evren B, Ciftci Demirci A. High risk of internet addiction and its relationship with lifetime substance use, psychological and behavioral problems among 10 th grade adolescents. *Psychiatria Danubina* 26(4): 330-339, 2014.
161. Cerniglia L, Zoratto F, Cimino S, Laviola G, Ammaniti M. and Adriani W. Internet Addiction in adolescence: Neurobiological, psychosocial and clinical issues. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews* 76: 174-184, 2017.
162. Spada M. M. An overview of problematic Internet use. *Addictive Behaviors* 39(1): 3-6, 2014.
163. Achab S, Meuli V, Deluze J, Thorens G, Rothern S, Khazaal Y. and Billieux J. Challenges and trends of identification and treatment of disorders associated with problematic use of internet. *Public health implications of excessive use of the internet, computers, smartphones and similar electronic devices*, pp: 1-28, 2015.
164. Demikaya S. K, Aksu H, Yılmaz N, Özgür B. G, Eren E. ve Avcil S. N. Bir üniversite hastanesi çocuk ve ergen psikiyatrisi polikliniğine başvuran olguların tanıları ve sosyodemografik özellikleri. *Meandros Med Dent J* 16(1): 4-8, 2015.
165. Torio C. M, Encinosa W, Berdahl T, McCormick M. C. and Simpson L. A. Annual report on health care for children and youth in the United States: national estimates of cost, utilization and expenditures for children with mental health conditions. *Academic Pediatrics* 15(1): 19-35, 2015.
166. Fink E, Patalay P, Sharpe H, Holley S, Deighton J. and Wolpert M. Mental health difficulties in early adolescence: a comparison of two cross-sectional studies in England from 2009 to 2014. *Journal of Adolescent Health* 56(5): 502-507, 2015.

167. McLaughlin K. A, Koenen K. C, Friedman M. J, Ruscio A. M, Karam E. G, Shahly V, Andrade L. H. Subthreshold posttraumatic stress disorder in the world health organization world mental health surveys. *Biological Psychiatry* 77(4): 375-384, 2015.
168. Aydın H. Ergenlerin kişilik özelliklerinin stresle başa çıkma ve bazı özlük niteliklerine göre karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi. Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Konya, 2008.
169. Ciminli A, Kağan M. Ergenlerde sanal zorbalık ve mağduriyetin cinsiyet, sınıf, okul değişkenleri ve kişilik özellikleriyle ilişkisinin incelenmesi. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying* 3(2): 14-34, 2016 .
170. Yüksel M. ve Yılmaz E. Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online* 15(3): 1031-1042, 2016.
171. Yılmaz E, Şahin Y.L, Haseski H.İ. ve Erol O. Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: Balıkesir İli Örneği. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi Uluslararası E-Dergisi* 4(1):133-144, 2014.
172. Demir İ, Peker Ö. ve Aygün T. D.B. Ergenlerin problemleri internet kullanımının yordanmasında denetim odağı ve yaşam doyumunun rolü Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 11(3): 720-731, 2015.

11. EKLER

Ek 1: Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

Sizi Dr. Öğr. Üyesi Müge SEVAL tarafından yürütülen “**LİSE ÖĞRENCİLERİNDE İNTERNET BAĞIMLILIĞI İLE PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLERDİRİLMESİ**” başlıklı ankete dayalı bir araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Aşağıdaki bilgileri dikkatlice okumak için zaman ayırınız. İsterseniz bu bilgileri aileniz ve/veya yakınlarınız ile tartışınız. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz bize sorunuz.

Anket formunda 65 adet soru yer almaktadır. Sorulara yanıt verme süreniz 30 dakikadır. Araştırmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Araştırma sürerken herhangi bir zamanda istemeniz durumunda sorumlu araştırmacıyı bilgilendirmek koşulu ile araştırmadan ayrılabilirsiniz. Anketi yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz biçiminde yorumlanacaktır. Araştırma sırasında sizden alınan bilgiler araştırmacıda saklı kalacak ve toplanan veriler yalnızca bilimsel amaçla kullanılacaktır.

Ankette bulunan sorulara vereceğiniz yanıtların doğruluğu, araştırmanın niteliği açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle, ankette bulunan sorulara doğru yanıt vermenizi rica eder, işbirliğiniz için teşekkür ederiz.

Araştırma hakkında, kendi haklarınız hakkında veya araştırmayla ilgili daha fazla bilgi temin edebileniz veya meydana gelebilecek herhangi bir olumsuz durum için araştırmacı Chemengül **BAYLYYEVA**'a ulaşabilirsiniz. Araştırma konusuyla ilgili ve araştırmaya katılmaya devam etme isteğini etkileyebilecek yeni bilgiler elde edildiğinde siz veya yasal temsilcisinin zamanında bilgilendirilebileceksiniz.

Ben,.....[gönüllünün adı, soyadı (kendi el yazısı ile)]

Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formundaki tüm açıklamaları okudum. Bana, yukarıda konusu ve amacı belirtilen araştırma ile ilgili yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen hekim tarafından yapıldı. Katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları tamamen anladım. Çalışma hakkında soru sorma ve tartışma imkanı buldum ve tatmin edici yanıtlar aldım. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı, istediğim zaman gerekçeli veya gerekçesiz olarak araştırmadan ayrılabileceğimi ve kendi isteğime bakılmaksızın araştırmacı tarafından araştırma dışı bırakılabileceğimi ve araştırmadan ayrıldığım zaman mevcut tedavimin olumsuz yönde etkilenmeyeceğini biliyorum.

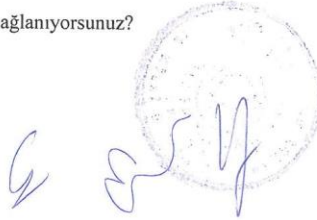
Bu koşullarda;

- Söz konusu Klinik Araştırmaya hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın kendi rızamla katılmayı (çocuğumun/vasimin bu çalışmaya katılmasını) kabul ediyorum.
- Gerek duyulursa kişisel bilgilerime mevzuatta belirtilen kişi, kurum ve kuruluşların erişebilmesine,
- Çalışmada elde edilen bilgilerin (*kimlik bilgilerim gizli kalmak koşulu ile*) yayın için kullanılma, arşivleme ve eğer gerek duyulursa bilimsel katkı amacı ile ülkemiz ve/veya ülkemiz dışına aktarılmasına olur veriyorum.

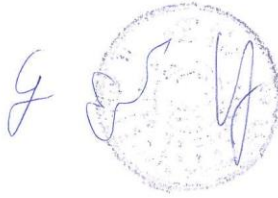
Ek 2: Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU (EK)

1. Yaşınız:
2. Cinsiyetiniz:
 - a) Kız
 - b) Erkek
3. Okulunuzun Adı:
4. Sınıfınız:
5. Annenin eğitim düzeyi aşağıdakilerden hangisidir?
 - a) Okur yazar değil
 - b) Okur yazar
 - c) İlkokul
 - d) Ortaokul
 - e) Lise
 - f) Üniversite
6. Babanın eğitim düzeyi aşağıdakilerden hangisidir?
 - a) Okur yazar değil
 - b) Okur yazar
 - c) İlkokul
 - d) Ortaokul
 - e) Lise
 - f) Üniversite
7. Ailenizin aylık ortalama gelir nedir? Lütfen belirtiniz.....
8. Ailenizdeki toplam birey sayısı (siz dahil) kaçtır? Lütfen belirtiniz.....
9. Kendinize ait odanız var mı?.....
10. Bilgisayar kullanmayı biliyor musunuz?
 - a) Evet
 - b) Hayır
11. Kendinize ait hangi teknoloji var?
 - a) Bilgisayar
 - b) Tablet
 - c) Akıllı telefon
12. Evde İnternet bağlantınız var mı?
 - a) Evet
 - b) Hayır
13. İnternete bağlanıyor musunuz?
 - a) Evet
 - b) Hayır
14. İnternete en çok nereden bağlanıyorsunuz?
 - a) Ev
 - b) Arkadaş
 - c) Okul

- d) İnternet kafe
e) Diğer
15. Günde kaç saat internet kullanıyorsunuz?
a) 1 saatten az
b) 1-2 saat
c) 3-4 saat
d) 5 saatten fazla
16. İnterneti hangi sıklıkta kullanıyorsunuz?
a) Her gün 1 defa
b) Her gün birkaç kez
c) İki günde bir kez
d) Haftada 2 veya daha fazla
e) Haftada 1 kez
f) Diğer.....
17. İnterneti en çok hangi zaman dilimi içersinde kullanıyorsunuz?
a) Sabah saatleri
b) Gündüz öğleden sonra
c) Akşam saatleri
d) Gece yarısından sonra
18. Kaç yıldır İnternet kullanıyorsunuz?
a) 1 yıldan az
b) 1-2 yıl
c) 3-4 yıl
d) 5-6 yıl
19. İnternet en çok hangi amaçla kullanıyorsunuz?
a) Sohbet etmek (Chat)
b) Sosyal medya takip etmek
c) Oyun-Eğlence
d) Müzik dinleme/yükleme
e) Program yükleme
f) Ödev yapma
g) Araştırma yapma
h) Diğer.....
20. İnterneti neye benzetiyorsunuz? (Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz)
a) Bilgi kaynağı
b) Oyun yeri
c) İletişim aracı
d) Çalışma ortamı
e) Haber alma aracı
f) Gezinti-sörf
g) Yardım aracı
h) Yararları ve zararları olan araç
i) Her şey

Ek 3: Problemlİ İnternet Kullanım Ölçeği

PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMI ÖLÇEĞİ (EK)

Açıklama: Bu anket, bireylerin internet kullanım davranışlarını betimlemek için hazırlanmıştır. Sizden istenen, internet kullanırken genellikle gösterdiğiniz davranışları dikkate alarak, aşağıdaki ifadelerden her birinin size uygunluk derecesini belirlemenizdir.

Bu amaçla, ilk önce her bir ifadeyi okuyunuz ve daha sonra her bir ifadenin karşısındaki “Tamamen Uygun”, “Oldukça Uygun”, “Biraz Uygun” “Nadiren Uygun”, ve “Hiç Uygun Değil” seçeneklerinden kendi durumunuza uygun olan bir seçeneği belirleyiniz. Bu seçeneği belirledikten sonra o seçeneğe ait parantezin içerisine çarpı (X) işareti koyunuz. Lütfen, hiçbir maddeyi boş bırakmayınız. Yanıtlarken kendi internet kullanım davranışlarınızı olduğu gibi yansıtmamız, sonuçların daha sağlıklı değerlendirilmesine katkıda bulunacaktır. Yanıtlarınız ile bu bilimsel araştırmaya katıldığınız için teşekkürler.

	Tamamen uygun	Oldukça uygun	Biraz uygun	Nadiren uygun	Hiç uygun değil
1. İnternet bağlantımı kesmeye her karar verdiğimde kendi kendime “birkaç dakika daha” diyorum					
2. İnternette geçirdiğim zaman çoğunlukla uyku süremi azaltıyor					
3. İnternet ortamında elde ettiğim saygıyı günlük yaşamımda bulamıyorum					
4. İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum					
5. İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor					
6. Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum					
7. İnternete gerekmedikçe girmekten kaçınıyorum					
8. Yalnızlığımı internetle paylaşıyorum					
9. Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum					
10. Problemlerimden bunaldığımda sığındığım en iyi yer internettir					
11. Birisi internette ne yaptığımı sorduğunda savunmacı ve gizleyici oluyorum					
12. Planladığımın dışında fazladan bir dakika bile interneti kullanmıyorum					
13. İnternette bağlantı kurduğum insanlara kendimi daha iyi anlatıyorum					
14. İnternete giremediğim zaman, internette olmayı düşünmekten kendimi alıkoyamıyorum					
14. İnternete giremediğim zaman, internette olmayı düşünmekten kendimi alıkoyamıyorum					
15. İnternette, kontrol benden çıkıyor					
16. İnternet yüzünden yemek yemeyi unuttuğum zamanlar oluyor					
17. İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum					
18. Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internete erişmek için harcamayı tercih ediyorum					
19. Sürekli ziyaret ettiğim internet sitelerini bir gün dahi girememeye tahammül edemiyorum					
20. İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum					
21. Yapmam gereken işler çoğaldıkça, internet kullanma isteğim de o ölçüde artıyor					
22. İnternet, yapmam gerekenleri ertelemek için vazgeçilmez bir araçtır					

9 8 5 4

23. İnternet kullanımım, benim için önemli kişilerle olan ilişkilerimde problem yaşamama neden oluyor					
24. İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum					
25. İnterneti kullanmasam bile sürekli aklımda					
26. İnternette kendimi çok özgür hissediyorum					
27. İnternette çok fazla zaman geçirdiğim için başarımla düşüyorum					
28. İnternet kullanmayı bırakmadığım için randevularıma veya derslerime geç kalıyorum					
29. Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum					
30. İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum					
31. İnternet beni kendisine esir ediyor					
32. İnternet ortamında genellikle kendimi huzurlu hissediyorum					
33. İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişim kurmaya tercih ediyorum					

Ek 4: Young İnternet Bağımlılığı Testi - Kısa Formu (YİBT-KF)

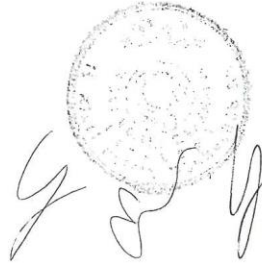
YOUNG İNTERNET BAĞIMLILIĞI TESTİ - KISA FORMU (YİBT-KF) (EK)

AÇIKLAMA: Lütfen aşağıdaki sorularda belirtilen durumları hangi sıklıkta yaşadığınızı belirtiniz. Lütfen her soru için sadece bir seçeneği işaretleyiniz ve hiçbir soruyu boş bırakmayınız.

1-Hiçbir zaman, 2-Nadiren, 3-Bazen, 4-Sıklıkla, 5-Her zaman

	1	2	3	4	5
1. Hangi sıklıkta planladığınızdan daha fazla internette kalırsınız?	☐	☐	☐	☐	☐
2. Hangi sıklıkta ailenizle ilgili işleri ihmal ederek internette daha fazla zaman harcarsınız?	☐	☐	☐	☐	☐
3. Okul veya ders ile ilgili çalışmalarınız hangi sıklıkta internette harcadığınız süre yüzünden zarar görmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
4. Birileri internette ne yaptığınızı sorduğunda hangi sıklıkta sır gibi saklar veya savunmaya geçersiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
5. Birileri siz internette iken canınızı sıkarsa hangi sıklıkta onları tersler, onlara bağırır ve öfkeli davranırsınız?	☐	☐	☐	☐	☐
6. Hangi sıklıkta gece internette harcadığınız süre yüzünden uykusuz kalırsınız?	☐	☐	☐	☐	☐
7. İnternete bağlı değilken hangi sıklıkta internetle avunur veya internete bağlı olduğunuz hayalini kurarsınız?	☐	☐	☐	☐	☐
8. İnternette iken hangi sıklıkta kendinizi 'birkaç dakika daha' derken bulursunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
9. Hangi sıklıkta internette harcadığınız zamanı azaltmak için uğraşırsınız ve başarısız olursunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
10. Ne kadar süre internette olduğunuzu hangi sıklıkta saklamaya çalışırsınız?	☐	☐	☐	☐	☐
11. Hangi sıklıkta başkalarıyla dışarı çıkmak yerine internette daha fazla zaman harcamayı tercih edersiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
12. İnternete bağlanamadığınızda hangi sıklıkta kendinizi bunalımda, karamsar ve sinirli hissedip, internete bağlandığınızda bu şikayetlerinizin hemen geçtiğini görürsünüz?	☐	☐	☐	☐	☐

Ölçek kaynak gösterilerek kullanılabilir.

Ek 5: Kurum İzni

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.2108912
Konu: Anket Araştırma İzni

17.02.2017

BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi: a) 31.01.2017 tarih ve 1912 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 17.02.2017 tarih ve 2049308 sayılı oluru.

Üniversiteniz Sağlık Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Chemengul BAYLYYEVA'nın "**Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı İle Problemlı İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi**" konulu tezi hakkındaki ilgi (a) yazınız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanmaması, **uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması**, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılması, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda uygulanması ve işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Harun TÜYSÜZ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 5ae5-5be8-3e47-a8c0-2d2a kodu ile teyit edilebilir.

Ek 6: Etik Kurul İzni

Kayıt Tarihi: 16.11.2016

Protokol No: 165

15/12/2016

T.C

BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ İNSAN ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU KARARI

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Anket
BAŞLIK:	Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı İle Problemlİ İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi
SORUMLU ARAŞTIRMACI:	Yrd. Doç. Dr. Aysel TOPAN
KARAR:	UYGUN

ETİK KURUL ÜYELERİ

- 1- Prof. Dr. Hamza ÇEŞTEPE (Başkan)
- 2- Yrd. Doç. Dr. Hasan SANKIR (Başkan Yrd.)
- 3- Doç. Dr. Ali ARSLAN (Başkan Yrd.)
- 4- Doç. Dr. Rıza YILMAZ
- 5- Doç. Dr. İlhan KARATAŞ
- 6- Doç. Dr. Ertuğrul YILDIRIM
- 7- Yrd. Doç. Dr. Hasan ÖZER

İMZA

29.05.2014 tarih ve 2014/08-13 sayılı Senato Kararı ile kabul edilmiştir.

12. ÖZGEÇMİŞ

1977 yılında Türkmenistan'da doğdum. 1992 yılında Marı Velayatı Guşğı İlinde 1. Orta İlköğretim Okulu'ndan, 1995 yılında Devlet Senet Hünerment Sağlık Meslek Lisesi'nden mezun olarak ilk ve orta öğrenimimi Türkmenistan'da tamamladım. 2014 yılında Doğu Akdeniz Üniversite Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümünden mezun oldum. 2015 yılında Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalığı hemşireliği Anabilim Dalı'nda Tezli Yüksek Lisans eğitimime başladım ve öğrenimini sürdürmektedir.

1995-2005 Türkmenistan Balkan Velayat Balkanabat ilinde Pediatri Hastanesinde ameliyathane hemşiresi olarak görev yaptım;

2008-2010 KKTC Gazimağusa İlinde Özel Kunter Güven Hastanesinde acil servis hemşiresi olarak görev yaptım;

2010-2014 KKTC Gazimağusa İlinde Özel Mağusa Tıp Merkezi Hastanesinde acil servis hemşiresi olarak görev yaptım;

2018-2019 KKTC Gazimağusa İlinde Özel Cyprus Central Hastanesinde acil servis hemşiresi olarak görev yaptım;

01.01. 2019 itibari ile KKTC Gazimağusa İlinde Özel Eğemer Sağlık Merkezi Çocuk Sağlığı ve Hastalığı, Kadın Doğum ve Hastalıkları klinik'te hemşire olarak göreve halen devam etmekteyim.